

Hunt Institute for Botanical Documentation
5th Floor, Hunt Library
Carnegie Mellon University
4909 Frew Street
Pittsburgh, PA 15213-3890
Contact: Library
Telephone: 412-268-2434
Email: huntinst@andrew.cmu.edu

The Hunt Institute is committed to making its collections accessible for research. We are pleased to offer this digitized version of an item from our Library.

Usage guidelines

To the best of our knowledge, this item is in the public domain. We have provided this low-resolution, digitized version for research purposes. To inquire about publishing any images from this item, please contact the Institute.

About the Institute

The Hunt Institute for Botanical Documentation, a research division of Carnegie Mellon University, specializes in the history of botany and all aspects of plant science and serves the international scientific community through research and documentation. To this end, the Institute acquires and maintains authoritative collections of books, plant images, manuscripts, portraits and data files, and provides publications and other modes of information service. The Institute meets the reference needs of botanists, biologists, historians, conservationists, librarians, bibliographers and the public at large, especially those concerned with any aspect of the North American flora.

Hunt Institute was dedicated in 1961 as the Rachel McMasters Miller Hunt Botanical Library, an international center for bibliographical research and service in the interests of botany and horticulture, as well as a center for the study of all aspects of the history of the plant sciences. By 1971 the Library's activities had so diversified that the name was changed to Hunt Institute for Botanical Documentation. Growth in collections and research projects led to the establishment of four programmatic departments: Archives, Art, Bibliography and the Library.

A

VIRES EX DIOSCORIDE.

Coma Helichrysi cum uino pota difficultatibus urinæ, serpentium iictibus, coxendicu[m] doloribus, & ruptis auxiliatur. Menses ducit, & sanguinis grumos in uesica aut alio cum oxymelite pota liquefacit. Destillationem trium obolorum pondere cum uino diluto albo ieuno data compescit. Reponitur etiam cum uestibus, quas ab erosione integras seruat. Vnde iterum colligere licebit, herbam quam Rheinblumen uocant, esse Helichrysum, quod illam hac facultate ut uestes à tineis tueatur præditam esse, omnibus in confessu est.

EX GALENO.

Amarantus, luteus nempe, facultatis est incidentis & extenuantis. Quapropter coma eius cum uino pota menses educit, & sanguinis grumos liquefari creditur, non solum in uentre, sed & in uesica. Sed tunc potius illam cum mulso bibere convenit. Omnes uero simpliciter fluxiones pota desiccant, stomacho tamen aduersa.

EX PLINIO.

Heliochrysum ciet urinas è uino pota, & menses. Duritias & inflammationes discutit. Ambustis cum melle imponitur. Contra serpentium iictus & lumborum uicia bibitur. Sanguinem cōcretum uentris ac uesicæ absunt cum mulso. Folia eius trium obolorum pondere fistunt profluvia mulierum in uino albo. Vests tuetur odore non ineleganti.

APPENDIX.

Recentiores purpureum Amarantum uehementer siccare tradunt, ideoç cum uino sumptum alii fluxiones sistere scribunt: sed, ut aiunt, stomacho aduersatur. Lutei floribus in uino decoctis, ad lumbricos educendos utuntur: & ad pediculos enecandos in lixiuio coctis.

B DE AQVILEGIA CAP. XXXV

NOMINA.

VAE Aquilegia uulgò ab omnib. appellatur herba, ea Germanis Actey/Agley/& Ageley nominatur. Quo uero nomine Græcis aut Latinis medicis uocata sit, nobis nondum constare potuit. Non esse enim Græcorum Aegilopa, ut non solum uulgares herbarij, uerum etiam magis nominis medici putant, notius est quām ut demonstrari à me debeat. Nam nihil in uniuersa Aegilopis, quæ alterum Auenæ genus est, historia reperitur, quod ad Aquilegiam referri queat. Neque enim tam ab anguilla cancer, quām Aegilops ab Aquilegia dissidet: ut hoc nomine errare toto ccelo euidentissimū sit, qui Aegilopa esse Aquilegiam arbitrantur.

*Aquilegia non
est Aegilops.*

Aegilops quid.

FORMA.

Folia Chelidonij maioris habet, sed paulò rotundiora, ac molliora. Caulem cibitalem, & interdum proceriorem, in cuius summo flores purpurei sunt, ex caudis quibusdam ueluti muliebres loculi propendentes. His decidentibus capitula subnascuntur, haud secus atque in melanthio, in quibus semen atrum est. Radix eius crassa.

LOCVS.

Nascitur passim in hortis, & pinguibus quibusdā pratis. Inuenitur etiam in montibus syluosis, & interdum in petris & muris.

TEMPVS.

Maio & Iunio mensibus floret.

TEMPERAMENTUM.

In gustu dulcedinem quandam præ se ferre uidetur, ut hoc nomine mediocriter

I 3 calidam

102

A calidam esse, ac modice digerendi uim habere uerisimile sit.

VIRES. EX RECENTIORIBVS.

Recentiores omnes, tum herbarij, tum medici, Aquilegiæ omnes Aegilopis facultates tribuunt, at quām rectē ipsi uiderint. Neque enim uerisimile est herbe que subacris non est, tantam discutiendi inesse facultatem posse. Quum uero modice digerat & exiccat, scabiei & fistulis, potissimum si illi farina cōmisceatur triticea, conferre potest.

DE ALLIARIA CAP. XXXVI

NOMINA.

ONDVM constat quo nomine ueteribus Græcis & Latinis herba hæc appellata sit. Vulgo tamen, eò quod trita eius folia ingratum ac planè alliaceum odorem redolent, Alliaris & Alliaria nominatur. Germanicè Knoblochraut/oder Leuchel/oder Saßraut, Pandectarum autor Pedem asinīnum uocat.

*Alliaria unde dicta.**Pes asininus.*

FORMA.

Folia eius cum primum emicant subrotunda sunt, uiolæ similitudine, aliquantulum tamen maiora. Adulta autem in angulos exeunt. Herba ipsa bicubitali proceritate consurgit, caule tereti, folijs Vrticæ, nisi quod leuiora sunt, parcus fimbria ta, & à pediculo latiora, Allij odoratu cum teruntur, flore lacteo alboue, exili in filius semine, atro colore, radice oblonga, eiusdem cum folijs odoris.

LOCVS.

B Passim propter sepes & agrorum margines prouenit.

TEMPVS.

Folia statim primo uere, atque adeò Martio ipso erumpunt. Floret autem æstate, atque deinceps semen profert.

TEMPERAMENTVM.

Quum prorsus suboleat Allium, necesse est ut temperamento eodem prædicta sit. Calefacit igitur hauddubie & desiccatur, non tamen perinde atque Allium in excessu quarto.

VIRES.

Easdem propè Allij facultates habere uel hinc coniisci potest, quod nonnulli in iuribus tortiuisq; succis pro Allio substituant. Proinde corpus calefacere, crassos humores in eo extenuare, glutinosos incidere potest. Omnia tamen hæc minori quām Allium efficacia. Semen eius cum aceto emplastrī modo mulieribus strangulatu uteri laborantibus impositum, & uuluæ admotum prodest, ac easdem excitat. Et summatim, omnia quæ Nasturtij semen, sed minori efficacia, potest.

104

A

NOMINA.

AΚΑΛΥΦΗ, οὐκέτι Græcis, Vrtica Latinis nuncupatur. Officinæ latino nomine utuntur, Germanis *Wessel* appellat. Acalyphe uero dicta est, Athenæo autore, quod iniucundo sit tactu, & pruriginem cieat. Cnide autem, quod uellicet, pungat, ac suo morsu sensum lacestat, à uerbo *λυγη*, quod pungere & uellicare significat. Vrtica ab urendo, quod pruritum pustulasque *vrtica*. igni similes excitet.

*Acalyphe una
de dicta.
Cnide.*

GENERA.

Dioscorides duo facit genera. Vnam asperam, quam hodie Romanam uocant: *vrtica romana*. & est ea quam pictam damus. Huius quidem semine in officinis utendum, non alterius quæ passim in sepibus ac dumetis nascitur. Germanicè *Welschnessel* appellatur. Alteram minus asperam, quam ob id mollem nominat. Hanc nondum uide potuimus. In Germania nostra præter hæc genera, alia duo inueniuntur. Vnum *vrtica nostra* maius, quod germanicè *Heyternessel* nominat: alterum minus, germanicè *Brennessel* / uel *Habernessel* / quod nimirum in auena nascatur, appellari solet. Harum etiam picturas adiçere placuit, quod non prorsus inefficaces esse putemus, quandoquidem haud secus atque Romana pungere uideantur.

*vrtica nostra
maior.
vrtica minor.*

FORMA.

Romana caule est rotundo & aspero, sylvestrior etiam & asperior, latior & nigrior folijs, semine haud dissimili in globulis quibusdam semine lini, sed minore. Altera priori similis est, nisi quod non similiter aspera est, tenuiusque semen habet.

LOCVS.

Romana apud nos non nisi sata prouenit, non secus atque mollis uocata urtica. *Romana*. Vulgares passim in dumetis ac sepibus gignuntur.

TEMPVS.

Semen mesibus colligi oportet.

TEMPERAMENTVM.

Subtilium est partium, & temperaturæ siccæ, non tamen tantum habet caliditatis ut iam mordicet.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Vtriusque folia cum sale illita canis morsibus, gangrænis, malignis ulceribus, cancris, sordidisque luxatis, tuberculis, parotidibus, phygethlis, & abscessib. medentur. Lienosis cum cerato imponuntur. Profluua sanguinis ex naribus cum succo trita & imposita sistunt. Cum myrrha trita & imposta menses mouent. Recentia admota uteri procidentias emendant. Semen cum passo potum uenerem stimulat, & uulvas aperit. Cum melle linctum orthopneas, pleuritidas, & peripneumoniam iuuat. Ea quæ in thorace sunt educit. Miscetur & exedentibus medicamentis. Folia cum conchulis decocta aluum molliunt, urinasque mouent. Cum ptisana decocta ea quæ in thorace sunt educunt. Decoctum foliorum cum exiguo myrræ potum menses elicunt. Succus gargarissatus, uuam inflamatam reprimit.

EX GALENO.

Herbæ semen & folia, nam hæc potissimum in usum adhibentur, digerentis sunt facultatis, adeò ut tubercula & parotidas sanent. Sed & quiddam flatu osum obtinent, quo & uenerem extimulant, maximè ubi cum passo semen bibitur. Porro quod non uehementer calefaciat, sed admodum tenuium sit partium, testatur crassorum uiscorumque humorum ex thorace & pulmoneeductio, tum quod partes quas contigerit pruriunt. Caeterum flatuosum eius, cuius particeps esse dicta est, dum concoquitur, nascitur: non enim actu flatuosa est, sed potentia. Ventrem autem mediocriter subducit ipsa duntaxat abstersione, ac ueluti titillatione, non purgatione

VRTICA
ROMANA

Welschnessel.

VR TICA
MAIOR

Geyternessel.

VRTICA
MINOR

Brennessel.

A gatione. Gangrenosa & cancrosa, & in totum quæ exiccati citra mordacitatem postulant, ea conuenienter sanat.

EX PLINIO.

Vrtica plurimis scatet remedijs. Semen eius Cicutæ contrarium esse Nicander affirmit. Item fungis, & argento uiuo. Apollodorus & Salamandris cum iure decoctæ testudinis. Item aduersari Hyoscyamo, & serpentibus, & scorpionibus. Quin illa ipsa amaritudo mordax, uvas in ore, procidentesq; uuluas, & infantium sedes, tactu resilire cogit. Lethargicos expurgisci tactis cruribus, magisq; fronte. Eadem canis morsibus addito sale medetur. Sanguinem trita naribus indita fistit, & magis radice. Carcinomata & sordida ulcera, sale ammixto: item luxata. Sanat & panos, parotidas, carnesq; ab ossibus recedentes. Semen potum cum Sapa, uuluas stranguantes aperit, & profluua narium fistit impositum. Vomitores in aqua multa sumptum à coena, faciles præstat, duobus obolis. Vno autem in uino poto, lasitudines recreat. Vuluæ uitij tostum, acetabuli mensura. Potum in sapo, resistit stomachi inflationibus. Orthopnoicis prodest cum melle, & thoracem purgat eodem edigmate. Et lateri medetur cum semine lini: addunt Hyssopum & piperis aliquid. Illinitur lieni. Difficilem uentrem tostum cibo emollit. Hippocrates uuluum purgari poto eo pronunciat. Dolore leuari tosto acetabuli mensura dulci poto, & imposito cum succo maluæ. Intestinorum animalia pelli cum hydromelite & sale. Defluua capitis, semine illito cohonestari. Articularibus morbis & podagrīis plurimi cum oleo uetere, aut folia cum ursino adipe trita imponunt. Ad eadem radix tusa cum aceto, non minus utilis. Item lieni. Et cocta in uino discutit panos, cum axungia uetere salsa. Eadem psilotrum exiccat. Condit laudes eius Phanias physicus, utilissimam cibis coctam conditam professus arteriæ, tussi, uenoris destillationi, stomacho, panis, parotidibus, pernionibus: cum oleo sudorem, coctam cum conchulis ciere aluum, cum ptisana pectus purgare, mulierumq; menses cum sale, ulcera quæ serpunt cohibere. Succus quoque in usu est. Expressus illitusq; fronti sanguinem narium fistit, potus urinam ciet, calculos rumpit. Vuam gargarissatus reprimit. Si quadrupedes foetum non admittant, urtica naturam fricandam monstrant.

DE APHACE CAP. XXXVIII

NOMINA.

ΦΑΚΗ Græcis, Aphace Latinis, vulgo Sylvestris uitia, & Os mundi, Germanis Wildwicken oder S. Christoffelstraut uocatur. Alia est ab Aphaca Theophrasti, quæ sylvestrium olerum genus est, de qua suo loco plura dicemus.

FORMA.

Exiguus frutex est, lenticula altior, tenuioribus folijs. Quæ nascuntur in ea siliquæ lente maiores, terna aut quaterna semina nigriora & minora continent.

LOCVS.

In aruis sponte nascitur.

TEMPVS.

Maio mense floret, & subinde semen in siliquis producit.

TEMPERAMENTVM.

Moderati caloris est, ualentius autem desiccatur.

VIRSES EX DIOSCORIDE.

Semina adstringendi uim habent, quapropter stomachi & alii fluxiones tosta, fracta, & decocta lentis instar fistunt.

K EX GALE-

A

EX GALENO.

Aphace facultatem obtinet adstrictroram, sicut & ipsa lenticula. Sed & similiter ut lenticula edi solet: cæterum ægrius quam illa concoquitur. Aluum retinet.

EX PLINIO.

Natura ei ad spissandum efficacior quam lenti. Reliquo usu eosdem effectus habet. Stomachi aluique fluxiones sistit semen decoctum.

DE ANDRACHNE CAP. XXXIX.

NOMINA.

NΔΡΑΧΝΗ Græcis, Portulaca Latinis & Officinis, Germanis **Burgelkraut** dicitur, corrupta tamen uoce, cum efferendum esset **Porgelkraut**, ac si porcellorū herbam dicerent. Alias **Sawbon** iisdem appellatur.

Portulaca.

GENERA.

Portulaca in duas distribuitur species: unam hortensem, & alteram sylvestrem, quæ non est tertium Aizoi genus, ut aliqui seducti mendosis Dioscoridis exemplaribus credunt. Nam quod plerique nomina harum duarum plantarū cōfuderint, factum subinde est ut multa adulterina, quæ scilicet tertij generis Aizoo debentur, capiti de Portulaca sylvestri inserta sint, quæ omnia prorsus expungenda ueniunt, ut paulò post clarissimus monstrabimus. Hortensem Germani simpliciter **Burgelkraut**/sylvestrem uero **wild oder ackerbürgel** uocant.

Portulaca hortensis.
Sylvestris.

FORMA.

Hortensis caules habet crassos, pingues, teretes, in altum erectos, lentè uergentes in puniceū, folia pinguis, à tergo candida, flores exiguo luteos, semina nigra in herbaceis calycibus cōtenta. Sylvestris folia oleæ obtinet, minora tamen multo, numerosiora & tenera, rubentes cauliculos ab una radice multos in terra sessiles, qui cōmanducati succo abundat, glutinosique, & sapore falsi sunt. Hæc est genuina apud Dioscoridē Portulacæ deliniatio, reliqua uero omnia sunt adulterina, & ab imperio aliquo rerū, ex capite de tertio Aizoo excerpta, & huic sine omni iudicio inserta.

LOCVS.

Prouenit in hortorum areolis, uineis, & alijs cultis locis, hortensis. Cæterum sylvestris in petrosis & incultis etiam nascitur.

TEMPVS.

Iunio & Iulio potissimum mensib. carpenda folia & flores: semen uero sequentib.

TEMPERAMENTVM.

Refrigerat utraq; quidem in tertio ordine à temperatis ac medijs, humectat uero in secundo: quare uiribus etiam non distant. Hinc quæ in Dioscoride leguntur non sunt propriæ, sed Aizoi tertij generis, & à sciollo aliquo temere Portulacæ sylvestri attributæ.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Portulaca uim habet adstrictroram. Cum polenta illita, capitis doloribus, oculorum inflammationibus, & aliarum partiū, stomachi ardoribus, erysipelatis, & uestiæ doloribus auxiliatur. Cōmanducata dentium stupore, stomachi & intestinorū aestuationem fluxionesque sedat. Renes erosos & uesticā adiuuat. Veneris impetus exoluit. Pari effectu & succus eius prodest potus, & in febribus etiam ualens. Contra rotundos lumbricos, sanguinis excretionē, dysenterias, hæmorrhoidas, profluvia sanguinis percocta efficax. Contra Sepis morsus. Ocularibus medicamentis utiliter cōmiseretur. Intestinis fluxione laborantibus, aut uulua erosione affecta infunditur. Contra dolores capitum ex ustione cum rosaceo aut oleo ex alto destillatur. Exanthemata in capite cum uino exterit. Vulneribus ad syderationem spectantib. ex polenta illinitur.

K 2 EX GALE-

PORTVLACA
HORTENSIS
Bützelfraut.

PORTVLACA
SYLVESTRIS

Wilde burgel.

K ,

C

EX GALENO.

Portulaca frigida & aquæ temperamento est, paucæ cuiusdam austritatis particeps. Proinde fluxiones reprimit, maximè biliolas & calidas, cum eo quod eas mutet, & in qualitate alteret, magnopere refrigerans. Hac ratione & æstuantes, ut si quid aliud, adiuuat, tum uentris osculo imposita, tum totis hypochondrijs, potissimum in hec tis febribus. Præterea dentium stuporem sanat, nempe quæ ab acido rum contactu asperè exiccata fuerant, leniens atq; replens, utpote cum uiscosam habeat humiditatem. Similiter uero & succus eius. Itaq; non foris modò impositus, sed epotus quoq; refrigerat. Hoc sanè & toti herbæ comes accidit. Quoniam autem adstringit, utiliter dysentericis editur, & in muliebris profluvio, & sanguinis reiectionibus. Sed ad hæc multò quidem efficacior est herbæ succus.

EX PLINIO.

Portulacæ memorabiles usus traduntur. Sagittarum uenena, & serpentium hæ morrhoïdum & presterum restringit, pro cibo sumpta, & plagiis imposita extrahit. Item hyoscymo poto, è passoq; expresso succo. Cum ipsa non est, semen eius simili effectu prodest. Resistit & aquarum uitij, capitis dolori, ulceribusq; in uino tusa & imposta. Reliqua ulcera cum melle cōmanducata sanat. Sic & infantū cerebro imponitur, umbilicoq; prociduo. In epiphoris uero omniū, fronte temporibusq; cum polenta. Sed ipsis oculis, è lacte & melle. Eadem, si procident, prodest, folijs tritis cum corticibus fabæ. Pustulis cum polenta & sale, & aceto ac cera. Et ulcera oris, tum moremq; ginguarum cōmanducata cruda sedat. Item dentium dolores. Tonsillarum ulcera succus decoctæ. Mobiles dentes stabilit cōmanducata. Cruditates sedat, uocemq; firmat, & situm arcet. Ceruicis dolores cum Galla & Lini semine pari mensura sedat. Mammarū uitia cum melle aut cimolia creta. Salutaris & suspicio sis, semine cum melle hausto. Stomachū in acetarijs sumpta corroborat. Ardentib. febribus imponitur cum polenta. Et alias manducata refrigerat etiam intestina. Vomitiones sistit. Dysenterię & uomicis datur ex aceto, uel bībitur cum Cumino. Tenas mis autem cocta, & comitialibus cibo uel potu prodest. Purgationibus mulierum, acetabulī mensura in sapo. Podagrī calidis, cum sale illita, & sacro igni. Succus eius potus renes iuuat & uelicas. Ventris animalia pellit. Ad uulnerum dolores, ex oleo cum polenta imponitur. Nervorū duritias emollit. Venerem inhibet, Venerisq; somnia. Prætorij uiri pater est, Hispaniæ princeps, quem scio propter impatibiles uiae morbos, radicem eius filo suspensam è collo gerere, præterquam in balneis, & ita liberatum incōmodo omni. Quinetiam inueni apud autores, caput inde litum destillationem toto anno non sentire. Oculos tamen hebetare putatur.

DE ASPHODELO CAP. XL

NOMINA.

Affodillus.

ΣΦΟΔΕΛΟΣ Græcis, Asphodelus Latinis, Officinis corrupta uoce Affodillus, Germanis Goldwurz nominatur.

GENERA.

Duo Asphodeli genera.

Duo esse Asphodeli genera, utcunq; uno contentus sit Dioscorides, testatur Plinius libro xxii, cap. xvij. marem nimirum & foeminam. Mas propriè Al-

Albus. bucus nominatur, foemina uero Hastula regia, quod scilicet dum floret prorsus regij sceptri effigiē referat, Germanicè Goldwurz. Marem depingit Dioscorides, & radicem eius acrem atque adeo cibo inutilem esse tradit. Foeminæ Theophrastus libro vij. de historia plantarum cap. xij. & Hesiodus mentionem facere uidentur, ne mentionē fera quandoquidem eius usum in cibo quotidianum fuisse scribant. Hoc enim de mācisse uidetur. re dici haud posse, radicis mirifica acrimonia facit. Galenus etiam libro secundo deali-

ASPHODELVS
FOEMINA

Goldwurtz weible.

K 4

€ dealiment, facult. Asphodelon fœminam cognouisse uidetur, dum scribit, Asphodeli radicem Scyllæ radici, magnitudine, figura & amaritudine quadantenus similem esse. Hæc enim de Dioscoridis Asphodelo uerè dici non possunt, cuius quidē radix non Scyllæ, sed Pæoniæ potius similis est. Deniq; non est ut fœminæ amara, sed acris. Necq; obstat quod nostra Hastula regia tantā amaritudinē, quantā ei Galenus tribuit, non habeat. Nam neq; ea quam Hesiodus suo carmine tantopere celebravit, tanta prædicta fuit amaritudine; aliás enim citra cocturā multam, cuius tamē ille non meminit, cibo quotidiano idonea esse non potuisset. Et certè ut Aron non in omnibus regionib. parem acrimoniā obtinet, ita nec Hastula regia parem amaritudinem omnibus in locis fortitur. Adeò ut dubium non sit Hesiódum de nostra Asphodelo, que fœmina est, loquutū esse. De fœmina autem loquutū esse Hesiódū, cōfirmat quod alibi tradat in syluis nasci Asphodelū. Quod certè de ea quam fœminam fecimus, recte dici potest, quando raro alibi quām in syluis nascatur. Sententiā nostram firmare uidetur Apuleius ille, qui in libro suo de herbis inscripto, seorsim & Asphodelum, & Hastulam regiam describit.

F O R M A.

A sphodelus mas folia habet Porro maiori similia. Caulem leuem in summo florē ferentē, Anthericū uocatum. Radices sublongas, rotundas, glandibus similes, gustu acres. Nos marem hac uice habere nō potuimus. Fœmina folia habet oblonga, angusta, leuiter lenta, Plantagini minori non dissimilia; caulem leuem, in summo non unum, sed plures flores pingues retrorsum incuruos, plenos puniceis maculis, radicem itidem bulbosam, capillis Allij instar multis sub bulbo enascentibus, comatam, gustuq; glutinosam.

D

L O C V S.

Mas non prouenit in Germania nisi in hortis culta & plantata. Fœmina uero in montibus & syluis sua sponte ac copiose nascitur.

T E M P V S.

Junio mense florent.

T E M P E R A M E N T U M.

Maris radix calida & sicca est. Fœminæ folia cum amara nō nihil sint & acria, itidem calida & sicca esse, quemadmodū etiam radicem, constat.

V I R E S. E X D I O S C O R I D E.

Radices Albuci uim calefaciendi obtinent, urinas & menses potæ mouent. Late ris doloribus, tussibus, cōuulsionibus, ruptionibus, drachmæ pondere ex uino potæ medentur. Cōmanducata astragali mensura uomitiones adiuuat. A serpente demorsis datur utiliter trium drachmarū pondere. Illinire autē oportet morsus folijs, radice, & floribus cum uino. Item ulcera sordida, & depascentia. Mammarū quoq; & testium inflammationes, tubercula & furunculos, decocta in uini fæce radice: ad recentes autē inflammationes cum polenta. Radicis succus, adiecto uetere uino dulci, myrrha & croco simul decoctis, perquam utile fit oculis medicamentū. Ad purulentas aures per se, & cum thure, melle, uino & myrrha tepefactus prodest. In contrariam aurem per se infusus dentium dolorē mitigat. Cinis è radice cremata illitus, alopecias capillis explet. Oleum in excauatis radicibus igni decoctum, illitum ex ulceratis pernionibus, & ambustis igni conducit. Dolori aurium instillatus auxiliatur. Candidam uitiliginem linteo antea perfrictam in sole, illita radix emendat. Semen & flores in uino poti, scolopendræ & scorpionum uenenis egregiè aduersantur. Aluum quoque deñciunt.

E X G A L E N O.

Asphodeli radix utilis est, perinde atq; Ari, Asari & Dracontij. Extergētis siquidem &

A dem & discutientis facultatis. Vstæ tamen cinis calidior, & exiccantior, magis tenuium partium, & ad discutiendum potentior efficitur, propterea & alopecias sanat. Inest itaq; ei extenuandi facultas, atq; obstructa demoliendi, ueluti etiam Dracontio. Ideoq; ipsius coliculus arquatis tanquam summum praesidium exhibetur.

EX PLINIO.

Defectis corporib. & phthisicis constat bulbos eius cum ptisana decoctos aptissimè mederi, panemq; ex his cum farina subactum saluberrimum esse. Nicander et contra serpentes & scorpiones, uel caulem uel semen, uel bulbos dedit in uino tribus drachmis: substrauitq; somno contra hos metus. Datur & cōtra uenenata marina, & contra scolopendras terrestres. Folia quoq; illinuntur uenenatorū uulneribus ex uino. Bulbi neruis articulisq; cum polenta tusi illinuntur. Prodest & concisis ex aceto lichenas fricare. Item ulceribus putrescentib. ex aqua imponere. Mammarum quoq; & testium inflammationib. Decocti in fæce uini, oculorū epiphoris supposito linteolo medentur. Folijs in quocunq; morbo decoctis magis mediciuntur. Item ad tetra tibiarum ulcera, rimasq; corporū quacunq; in parte, farina arefactorū. Succus quoq; ex tufis expressus, aut decoctus, utilis fit corporis dolori cum melle. Idem odorē corporis iucundū affectantibus, cum Iri arida & sale exiguo. Folia etiam supradictis medentur, & strumis, panis, ulceribus in facie, decocta cum uino. Cinis è radice alopecias emendat, & rimas pedum. Decoctæ radicis in oleo succus, perniones & ambusta. Et ad grauitatem aurium infunditur. A contraria aure in dolore dentium. Prodest & urinæ pota modicè radix, & menstruis, & lateris doloribus. Item ruptis, conuulsis, tuſibus, drachmæ pondere in uino pota. Eadem & uomitiones adiuuat cōmanducata. Semine sumpto turbatur uenter. Chryfermus & Parotidas in uino decocta radice curauit. Item strumas, admixta cachry ex uino.

B Quidam aiunt, si imposita radice pars eius in fumo suspendatur, & quarta die soluit, una cum radice arescere strumam. Sophocles ad podagras utroq; modo, cocta crudaq; usus est. Ad perniones decoctā ex oleo dedit, & suffusis felle in uino, & hydropicis. Venerem quoq; concitari cum uino & melle perunctis, aut bibentibus, tradiderunt. Xenocrates & lichenas & psoras, radice in aceto cocta tolli dicit. Item si cocta sit cum hyoscyamo & pice liquida, alarum quoq; & feminum uitia. Et capillum crīspiorē fieri, raso prius capite, si radice ea fricitur. Lepides renum in uino decocta atq; pota eximit. Hippocrates semen eius ad impetus lienis dari censet. Iumentorū quoq; ulcera ac scabiem, radix illita, aut decocte succus ad pilum reducit.

APPENDIX.

Animaduertendū facultates à Dioscoride & Galeno cōmemoratas, Albuco seu Asphodelo mari conuenire, huius enim radix gustu acris est. Quæ uero à Plinio recentur, hæ partim mari, partim foeminæ debentur. Foemine, cuius radix & folia glutinosa & amara sunt, ulcera glutinandi, scabiem, rimasq; corporum, & si quæ similes sunt facultates conueniunt, quas periti methodi simplicium medicamentorū facile discernent. Experientia etiam quotidiana testatur, huius usum esse in ulceribus malignis salutarem. Quæ autem mari sint tribuendæ, ex Dioscoride, Galeno, & gustu quiuis deprehendere poterit. Nos in transcursu tantum parum attentos monere uoluimus, ne indiscriminatum & promiscuē utriq; generi has facultates inesse putarent.

DE ATRA-

811

ATRIPLEX
HORTENSIS

Molten.

ATRIPLEX
SYLVESTRIS

Wild molten.

NOMINA.

Atraphaxis
quare dicta.

ΤΡΑΦΑΞΙΣ, ἡ χνοσθλωχευρα Græcis, Atriplex Latinis & Officinis, Germanis Molten oder Milten nominata. Atraphaxis Atticis d litteram in t mutare frequenter amantibus, dicta est, quod ἀσπως αὔξει, id est, statim in amplitudine adolescat. Siquidem octauo à satudie prosilit, confessimq; incremento proficere uidetur. Fidem celeris augmēti facit ere ptum in confinio ceteris herbis alimentum. Ac ne in hortis quidem iuxta eam nasci Chrysolachas quicquam tradūt, nisi languidum. Chrysolachanon uero, id est, aureum olus dixerunt, à luteo quem profert flore.

GENERA.

Duo Atriplicis sunt genera, sativa seu hortensis, & sylvestris. Sativam simpliciter Germani Molten / sylvestrem uero cum adiectione aliqua, Wild molten / oder Ackermolten / oder Klein scheismilten nominant.

Atriplex hor-
tensis.

Hortensis caulem fundit quadratum, ramis brachiatum, quibus primum flores lutei exigui, dein foliatum semen & obductum cortice promitur. Radicem unam habet in altum descendantem, non glabram, sed fibris quibusdam capillata. Sylvestris tam luxuriosa proceritate prodit, ut quaternos saepe cubitos excedat: caule ut hortensis angulo, ramoso, & purpurascente: folio hortensi non admodum dissimili, potissimum quod ad colorem attinet: flore luteo exiguo, semine race matim congesto, radice simplici in altum descendantem, ex qua se multæ promunt.

LOCVS.

Hortensis non nisi sata prouenit, Sylvestris sua sponte nascitur. Vtraque autem & assiduo humore satiariri amat.

TEMPVS.

Vtraque Iunio & Julio mensibus floret, deinde semen proferunt.

TEMPERAMENTVM.

Atriplex humida in secundo ordine, frigida autem in primo. Hortensis tamen sylvestri humidior frigidiorq; existit.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Eatur olerum modo elixum. Aluum mollit. Crudum uel coctum illitum panos discutit. Semen eius potum cum aqua mulla morbum regium sanat.

EX GALENO.

Atriplex celeriter, ob lubricitatē, uentrem permeat. Parum autem omnino eius est, quod digerendi obtinet facultatem. Phlegmonis & phygethliis quidē incipientibus, crescentibus, & mollibus adhuc, ac ueluti feruentibus, hortensis: uigentibus uero, declinantibus, & indurentibus cōmodior est sylvestris. Semen eius abstergentis est facultatis, proinde ad morbum regium ex iecoris obstructione prognatum utilis est.

EX PLINIO.

Coquit difficillime. Addidere Dionysius & Diocles, plurimos gigni ex eo morbos, nec nisi mutata saepius aqua coquendum: stomacho cōtrarium esse, lentigines & papulas gignere. Hippocrates uuluarū uitijis id infundi cum Beta. Lycus Neapolitanus cōtra cantharidas bibendū dedit. Panos, furunculos incipientes, duritias omnes, uel cocto uel crudo illini utiliter putant. Item ignem sacrum, cum melle, acetum, nitroq;. Similiter podagrī. Vngues scabros detrahere dicitur sine ulcere. Sunt qui morbo regio dent semen eius cum melle, arterias & tonsillas nitro addito perficient, aluum moueant, cocto aut per se, aut cum malua, aut lenticula concitantes uomitiones. Sylvestri capillos tingunt, & ad supradicta utuntur medicina.

EX SYMEO-

ATRACTYLIS
MITIOR

Wilder feldsaffran.

121

L

ATRACTYLIS
HIRSUTIOR.

Cardobenedict.

A

EX SYMEONE SETHI.

Ventrem quidem cit, prodest ad caliditatem iecoris, ac ictericis, & calidam temperaturam habentibus succurrat. Cōmodissima autem biliosis. Cum malua illita, inflammationes sedat.

DE ATRACTYLIDE CAP. XLII.

NOMINA.

ΤΡΑΚΤΥΛΙΣ, ἡ λειχίας οὖσα Græcis: Atractylis, Cnicus sylvestris Latinis dicitur. Atractylis autem ideo dicta, quod ea antiquæ mulieres profuso utebantur: ἀτρακτυλίας enim fusus est Græcis. Sylvestris uero Cnicus, quia Cnico urbano similis est.

Atractylis unde
dicta.
Sylvestris
cnicus.

GENERA.

Sylvestris Cnici seu Atractylidis, Plinio lib. xxi. cap. xv. & Theophrasto libro vi. cap. iiiij. autoribus, duæ sunt species. Vna mitior, & Cnico satiuo similior. Hanc propriè Græci Atractyliida, Latini uero fusum agrestem, aut colum rusticam, quod eius caule rigido admodū & exili, ueteres mulieres pro colu, ut dictum est, utebantur, nominabant. Sunt qui Cartamū sylvestrem appellant. Germanicè itaq; uocetur wilder feld saffran/ ut hac ratione discernatur à Cnico, quem aliqui Cartamū, & Crocum hortensem nomināt. Altera hirsutior, caules & folia Soncho nō asperæ similia habens, que Officinis omnibus & uulgo Carduus benedictus nuncupatur. Germanicè Cardobenedict/ Bornwurz/ oder gesegneter distel uocatur.

Atractylis pro
priè dicta.
Cartamus syl-
vestris.
Carduus bene-
dictus.

FORMA.

Spina est Cnico similis, in summo autem uirgularū folia multò longiora habēs, caule magna ex parte nudū, asperumq; quo etiam mulieres profuso utuntur. Capitula in cacumine aculeata, florē pallidū, radicē tenuem, inutilem. Ex qua sanè descriptione omnib. perspicuū esse putamus, spinā quam pictā exhibemus esse Atractyliida, quod Cnico satiuo similis admodū sit, & in cacumine uirgularū folia quam Cnicus longiora habeat, caule deniq; magna ex parte nudū, autumni potissimū tempore, quo folia sua sponte decidūt, & minimè leuē, sed asperū striatūq; obtineat. Idem etiam rigidus & exilis est, ut fusī usum præbere queat. Summitati quoq; eius capitula insident spinosa, flos illi pallidus, radix tenuis: & in summa, nulla est nota que huic non respondeat. Carduum autem benedictum uulgò nominatum esse alteram Atractylidis speciem, ex Theophrasti & Pliniū uerbis ostendi potest: hirsutus enim est, caulibus Soncheis, humili ferè reptantibus: propter sui enim mollitiem ueluti sessilis caducusq; solo procumbit, semine minuto, frequenti, amaro, & pilis barbato, quod molli lanugine operitur. Flos ei pallidus luteusue,

Carduus bene-
dictus.

LOCVS.

Mitior Atractylis in aruis & montibus, hirsutior autem in hortis iam pàssim prouenit.

TEMPS.

Prior Augusto mense apparet, eius tamen semen ante autumnum non maturescit. Posterior citius nascitur, eius tamen semen serò etiam ad maturitatē peruenit.

TEMPERAMENTUM.

Gustu cum amaræ sint spinæ hæ, euidentissimū est calido & sicco temperamento esse præditas, id quod ex earundem etiam facultatibus colligi potest.

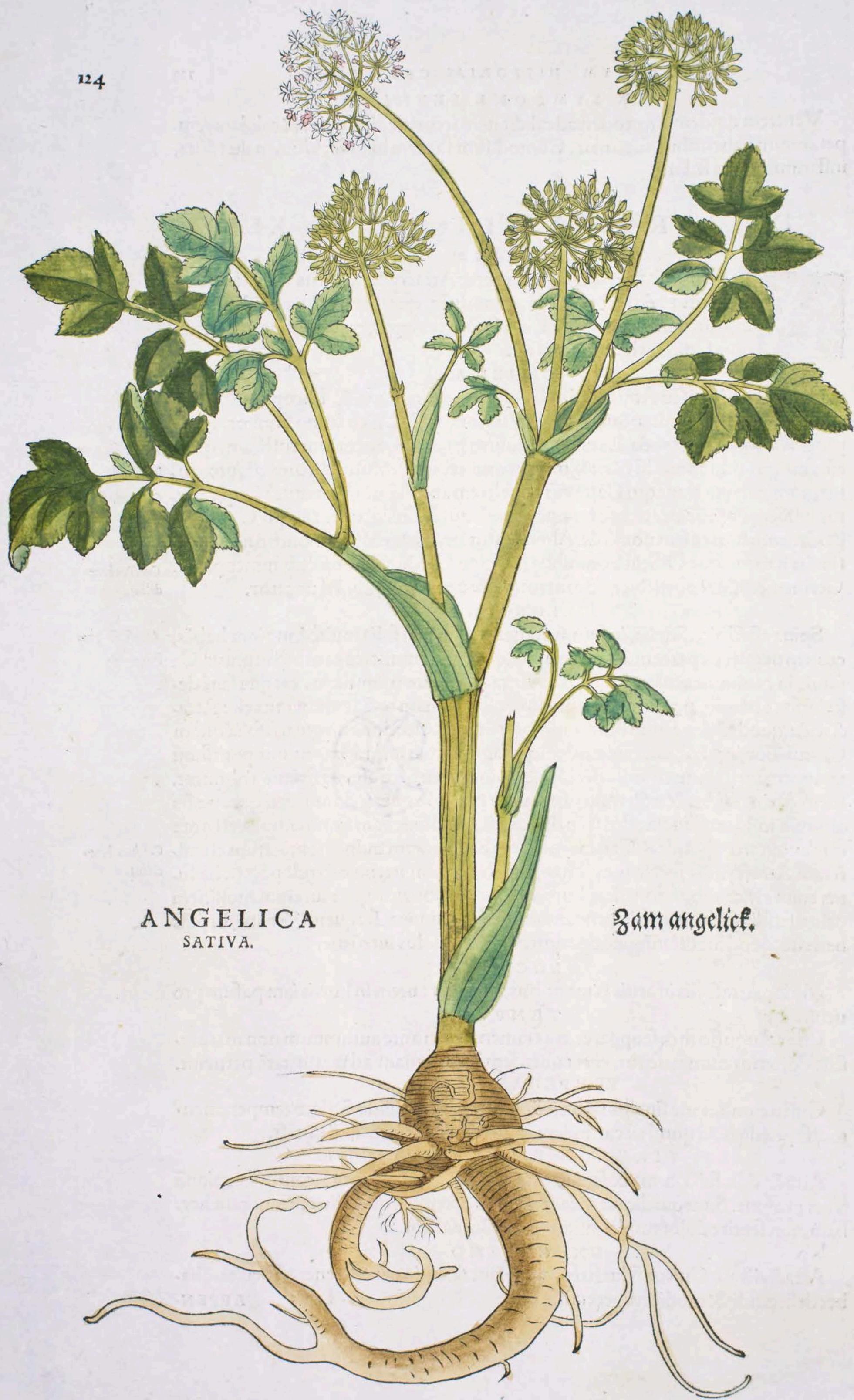
VIRES. EX DIOSCORIDE.

Atractylidis folia, coma & semen trita cum pipere uinoq; pota, contra scorpionū ictus profunt. Sunt qui dicant à scorpionibus percussos quandiu teneant eam herbam, non sentire dolorem, deposita uero, dolore affici.

EX GALENO.

Atractylis aut Cnicus sylvestris. Hæc planta ex spinarū est genere. Facultatē habet desiccandi, & modicē digerendi.

L 2 APPEN-

C

APPENDIX.

Prima spina in sanandis ulceribus & fistulis diuturnis efficacissima est. Altera quam Cardum benedictum uocat, obſtructiones internorū uiscerū tollit, urinā mouet, calculum frangit, ulcera, potiſſimū pulmonis, ſanat. Percuſſis à feris uenētatis medetur. Negant etiā pefis experiri contagia, qui aut cum cibo, uel potu præ ſumpferit, iam quoq; correptis magno fore remedio ſibi uulgaris perſuasit. Ex quibus etiā omnibus fit perſpicuū, eadēm quas ueteres Atractyli tribuerūt, utrāq; ſpinam habere facultates. Item herbam quam Cardum benedictum uocant, contra ſerpentum & ſcorpionū morsus ualere omnibus in confeflo eft: quam ſanē facultatem cum Atractyli etiā assignet Diſcorides, cōſequitur ab eadem diuersam nō eſſe. Recentiores Cardum benedictum cōtra capitis uehementiſſimos dolores, uertiginem, memoriam amiffam, in cibo aut potu ſumptum ualere tradunt. Item ad putreſcentiā ulcera, mammarum potiſſimū, ſi in puluerem redactus inspergatur.

DE ANGELICA CAP. XLIII.

NOMINA.

*Angelica nō eſt
Smyrnion, neq;
Silphion.*

VNQVID ueteribus cognita fuerit hæc herba, & quo nomine appellata ſit, nondū ſcire licuit. Necq; enim Smyrnion eſt, quod ſcilicet umbellam Anethi & ſemen rotundum, aliaq; multa quæ deſcriptio requirit, nō ha beat. Silphion etiā eſſe haud poterit, quod folia Apij habere minimē deprehendatur. Recentiores autem uno ore omnes Angelicam, & Sancti ſpiritus radicem, à ſuauiſſimo eius radicis odore, quem ſpirat: aut ab immensa contra uenena facultate, appellant. Germanis Angelick/oder des Heiligen geystis wurg/o-der Brustwurg uocatur.

GENERA.

Hortensis. Duo eius herbæ inueniuntur genera. Vna enim mitior eſt, cuius quidem radix ſylvestris. ualde odorata, à Germanis ȝam Angelick nominatur. Altera ſylvestris, eius radix ſuavi odore reſtituitur, & à Germanis wilde Angelick nominatur.

FORMA.

Caulem profert duūm cubitorum, cōcauum: folia oblonga, per ambitum ferra ta, ſubnigra: flores in purpura candidos, ſemen latum, foliaceum: radicem crassam & multam, foris nigricantem, intus candidam.

LOCVS.

Mitior in hortis plantata prouenit, & in montofis etiam nonnullis locis, perinde atque ſylvestris.

TEMPVS.

Iulio & Auguſto mensibus floret.

TEMPERAMENTUM.

Calefacientem & defiſcatoriam uim in tertio ordine ei assignant herbarij recentiores.

VRES.

Aperit, extenuat, diſcutit, ut recentiores perhibent. Vnicē uenenis aduersatur. Pefilentiæ populatim ſeuientis arcet cōtagia. Corpora à lue pefifera uindicat, ſi tantū, ut affirmat, in ore teneatur. Per hyemem ciceris magnitudinē cum uino, per q̄ ſtatiō ex ſtillatitio roſarū liquore ſumpſiſſe ſatis eſt. Nec ſenſurū eo die contagionē pollicenſ, quo quis deuorariſ: nam urina & ſudore uenenū abigit. Lentitiā pituitæ digerit, qua propter tuſi, quam frigus attulerit, medeſ. Cræſta que in thorace coie-rint, diſcutit. Herba ipsa in uino & aqua cocta uulnera interna glutinat. Cōcretum ſanguinē reſoluit, ſtomačū eſu corroborat. Cor recreat. Pituitā uentriculi deiſcit, fastidia

LOLIVM

Ratten.

c fastidia ciborum discutit, & elanguescentē inuitat appetentiam. Rabiosi canis mor
su, aut serpentis iictu liberat, si contrita cum ruta & melle folia indantur, dein cocta
in uino bibantur. Libidinem extinguit ore ieuno sumpta. Lassitudines reficit, tho
racem expurgat. Supra febricitantis caput imposita, fertur ad se feruorē elicere. Va
lere contra fascinationes adfirmant, si quis eam secum gestarit.

DE AERA ▶ CAP. XLIII ▶

NOMINA.

Officinarum
error.

^{ΙΠΑ, ήθιαρθ, ήζιωνιορ} Græcis: Lolium Latinis dicitur. Officinæ nōnul
læ, non sine magno errore, pro Melanthio seu Nigella utuntur, ut non
temerè etiam Pseudomelanthion dici queat, Germanis **Katten** / oder
Korngele appellatur.

FORMA.

Folio constat angusto, Theophrasto lib. viij. de plantarū historia, cap. viij. teste,
pingui & piloso, flore subpurpureo, semine exili in siliqua hispida, uel ut Plinius
ait, in cortice aculeato. Ex qua siquidem descriptione satis perspicuum fit omnibus,
^{Pseudomelan-} Pseudomelanthion hoc esse Lolium; folia nanqz Porri habet, oblonga, hirsuta, flo
thion est Lo
rium.

rem purpureū, semen in pilosa, longa, angulata, ac per interualla striata siliqua. Et
ut paucis singula complectar, hordeo, cuius ut reliquarū frugum pestis & uitium
est, tota effigie non dissimile est.

LOCVS.

Non solum in triticea & hordeacea, sed in omni ferē alia segete per se prouenit.
Frugum acerba pestis, ideoqz à Vergilio infelix appellatum.

D

TEMPVS.

Iunio mense floret, & subinde semen profert.

TEMPERAMENTVM.

Desiccatur & calfacit efficaciter, ut propinquum sit acribus magis quam Iris: sed
non est perinde ut illa tenuium partium, uerum multum abest. Secundum hoc po
nat ipsum quispiam in principio tertij ordinis excalentium, in fine uero secun
di exiccantium.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Lolium molitum nomas, putredines, & gangrenas cum raphanis & sale illitum
compescit. Feras impetigines, & lepras cum sulphure uiuo & aceto sanat. Strumas
quoque cum fimo columbino & lini semine in uino decoctum discutit. Quæ ægræ
maturantur rumpit. Decoctū ex aqua mulsa & illitum, ischiadicis prodest. Si cum
polenta, aut myrrha, aut croco, aut thure suffitum, conceptiones adiuuat.

EX PLINIO.

Lolium molitum ex aceto coctum impositumqz, sanat impetigines, celerius quo
sæpius mutatum est. Medetur & podagris, alijsqz doloribus cum oxymelite. Cura
tio hæc à cæteris differt. Aceti sextario uno dilui mellis uncias duas iustum est: ita
temperatis sextarijs tribus, decocta farina Lolij sextarijs duobus usque ad crassitu
dinem, calidumqz ipsum imponi dolentibus membris. Eadem farina extrahit ossa
fracta. Magis etiam cæteris purgat ulcera uetera, & gangrenas. Cum raphano &
sale & aceto lichenas. Lepras cum sulphure uiuo. Et capitis dolores cum adipe an
serino imposta fronti. Strumas & panos concoquit cum fimo columbino, & lini
semine decocta in uino.

APPENDIX.

Iam cōmemoratas facultates huic etiam herbæ, quā Germani **Katten** nomināt,
recentio.

ASCLEPIAS

Schwalbenwurz.

c recentiores tribuunt. Mirificè enim hanc in sanandis impetiginibus, alijsq; scabiei generibus cōmendant. Item in uulneribus glutinandis, ac fistulis curandis, compe scendoq; sanguine, eius esse usum tradunt, ut hinc etiam liqueat hanc ipsam à Lolio non esse diuersam.

EX SYMEONE SETHI.

Vim æqualem Iridi obtinet.

DE ASCLEPIADE CAP. XLV

NOMINA.

*Asclepias unde
dicta.
Hirundinaria.
Vincetoxicum.*

ΣΚΛΗΡΙΑΣ Græcis, Asclepias Latinis, herbarijs Hirundinaria, Of- ficiinis Vincetoxicum, Germanis Schwalbenwurz appellatur. Ascle piás autem ab Aesculapio antiquo medicinę autore nominata est. Hir undinaria uero à siliquis quas producit, quę dehiscētes plumosum se men ostendunt, atque adeò hirundinis effigiem referūt. Vincetoxicū, uel rectius *νικητοξικόν* haud dubie dicta est, quod illi insignis aduersus uenena uis sit, ut paulo pōst fusius docebimus.

FORMA.

Ramulos profert longos, in quibus folia longa Hederæ similia. Radices nume- rosas, tenues, odoratas. Flores grauiter olentes. Semē Securidacē seu Hedyfari. Ex qua deliniatione nemini non perspicuū fit Vincetoxicū appellatā herbā, esse Ascle piada. Fruticosa siquidē herba est, caulem obtinens rotundū, leuem, tenuem, ac ferē iunceū, ramulis longis, folio hederaceo, sed oblongiori, in uiridi nigricante, florib. exiguis, candidis, aut uerius in albo pallescentibus, grauiter odoratis, ex quibus sili quæ oblongæ fiunt, quæ dehiscentes semen plumosum Securidacē simile, hoc est, rufum & latum ostendunt, radicibus multis, exiguis, tenuibus, & odoratis, adeò ut nulla sit prorsus nota quæ illi non respondeat aptissimè. His accedunt locus natalis & facultates, quæ singula cum Asclepiade illi communia sunt, quemadmodū ex ijs quæ statim subijciemus manifestissimum fiet.

LOCVS.

Prouenit in montibus asperis, altis ac arenosis. Copiosissimè autem nascitur in monte haud procul à Tubinga sito, in quo olim arx posita fuisse fertur.

TEMPVS.

Augusto mense floribus abundat, ac subinde semina in folliculis oblongis, for- mam hirundinis cum dehiscunt referentibus, profert.

TEMPERAMENTVM.

Asclepias, Paulo teste, calida, sicca, & tenuis substantiæ est. Quo sanè tempera mento Hirundinaria etiam prædita existit: amara siquidē & parum glutinosa eius estradix, folia uero aliquam præ se ferunt ad strictionem; ut iterum euidenter appa reat, Hirundinariam esse Asclepiada.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Radices cum uino potæ, torminibus, & uenenatorū morsibus subueniunt. Fo lia uero illita maleficis in mammis & utero uitjjs opitulantur.

EX PAULO.

Torminibus in uino pota competit. Illita uero uenenatorum morsibus, & mal ignis mammarum & uteri uitjjs succurrit.

EX PLINIO.

Radices torminibus medentur, & contra serpentium iictus non solum pota, sed etiam illita prosunt.

APPENDIX.

Recentiores radice eius magna efficacia ad mensū prouocationē utuntur, & ad rabidi

APIOS

Erdnüssen.

c rabidi canis morsum, uenenisque potenter resistere affirmat, unde etiam haud temeraria toxic*is*. r*e*Victrix toxic*i* ab ijsdem appellata est. Hydropicis etiam radicem in uino maceratam & subinde coctam, mirific*e* auxiliari tradut. Flores preterea foliaque siccata, mox trita, uulneribus utiliter inspergi aiunt. Sordida etiam ulcera purgare, & ad cicatric*e* perducere, genitaliumque uitios & rupturis egregie mederi docent. Quae in uniuersum omnes facultates cum ijs quas Asclepias obtinet pulchr*e* quadrant, ut eandem esse Hirundinariam uocatam herbam, nullus deinceps dubitare debeat.

DE APIO ▶ CAP. XLVI ▶

N O M I N A.

Apio cur dicta.

ΑΠΙΟΣ, ἀπίος, ἡ χαμαιβάλανος Græcis: Apios, Raphanus sylvestris Latinis dicitur. Officinis incognita. Germanis Erdnuß/ Erdelen/ Erdfeigen/ Erdmandel appellatur. Apion uero dixerunt Græci, quod radicis extremum in pyri formam turbinatur. Eadem etiam ratione ischias Chamæbalanos. & chamæbalanos ab ijsdem nominata est, quod in fucus, uel glandis effigiem radicis extremū turbinetur. Quapropter non inepte Latinis etiam glans aut fucus, seu carica sylvestris nominabitur.

F O R M A.

Ramulos duos aut tres iunceos, tenues, rubentesque profert, qui supra terram parum se attollunt. Folia rutæ similia, longiora tamen, & uirentia. Semen exiguū. Radicem Asphodelo similem, & ad pyri figuram accendentem, rotundiorem tamen, & liquore plenam, intus candidam, foris nigro cortice te&tam. Hæc Dioscorides. Alij adiiciunt Apion habere tenues capreolos, florem Piso nō dissimilem, sed longè minorem. Quæ singula satis declarat herbam cuius picturam exhibemus, esse Apion: ramulos enim magna ex parte duos, uel tērmos, imò ut Theophrastus ait quaternos, & interdum plures emittit, iunceos, tenuesque, & infima parte rubentes, qui supra terram parum se extollunt. Folia quoque Rutæ habet, at longiora & uirentia. Semen etiam exiguum. Radicem denique Asphodelo mari similem, & ad pyri effigiem accendentem: quod tamen nō de tota radice, quæ longissima est & tenuis, intelligendum uenit, sed de extremis eiusdem, hoc est, nucibus seu glandibus ab ea dependentibus, pyri aut fucus formam habentibus, qualibus etiam Pæoniæ foeminae radix assimilatur. Succosa quoque radix est, intusque candida. Quibus omnib. accedunt flores Piso similes, & mirific*e* odorati, minores tamen: necnon capreoli tenues. Cōueniunt etiam uires, ut ex sequentibus patebit, ita ut prorsus nulla sit nota quæ reclamare uideatur.

L O C V S.

Prouenit in frumentaceis agris, hordeaceis potissimum, tritici & zeæ, quos interdum sues, ductæ cupiditate eius radicis, seu rectius nucum ex radice dependentium, prorsus euertunt. Atque hinc est quod panis porcinus à quibusdam nominetur.
Panis porcinus cur dictus.

T E M P V S.

Floribus abundat odoratis admodum Iunio mense.

T E M P E R A M E N T U M.

Apios temperatura calida est & sicca mediocriter, id quod ex gustu facile deprehenditur.

V I R E S.

EX D I O S C O R I D E.

Pars radicis superior sumpta, uomitione bilem pituitamque extrahit. Inferior per aluum. Tota uero utrinque purgationes mouet. Succus eius sesquioboli pondere haustus, utraque parte, hoc est, suprà & infrà purgat. Cum uero liquorem colligeretur uolueris, tundito radices, coniectisque in craterem aqua plenum misceto, tum pena collectum qui supernabat liquorem siccato.

EX PLI-

A

EX PLINIO.

Succus purgat utraque parte sesquiobolo in aqua mulsa. Sic & hydropicis datur acetabuli mensura.

APPENDIX.

Experientia testatur nuces has nauseam atque ad eum uomitionem ciere, si quis ille uescatur.

DE ASTERE ATTICO CAP. XLVII

NOMINA.

ASTER ἀστέρ, βεβώνιος Græcis: Aster atticus, Inguinalis Latinis dicitur, *Inguinalis*: Officinis ignota herba. Germanis Sternkraut cōmodē appellari potest. Asteris autem nomen, non à foliorum in caulis, sed in floribus *Aster unde* potius figura & situ, accepit. Siquidem foliorum in huius herbæ flore numerus & forma, stellam præ se ferunt, uel ut Plinius ait, capitula per ambitum diversa folijs pusillis, stellæ modo radiata sunt. Errant itaque qui singula folia in caulis stellæ formam representare putant. Bubonium & Inguinalis, quod inguinum *Inguinalis quare* præsentaneum sit remedium, dicta est.

FORMA.

Cauliculus lignosus, purpureū & luteum in summo florem habens, ueluti Chamaemeli capitulum, undique per orbem incisuris diuisum, foliolis stellæ similibus. Quæ uero circa caulem sunt folia, oblonga & densa hirsutæ. Ex qua quidem delinitione omnibus perspicuum fit, herbam cuius picturam exhibemus esse Astera atticum. Nam caulis eius lignosus est, folijs uestitus oblongis & densis, in cacumine flos illi purpureus & luteus, stellæ modo radiatus, qui subinde in pappos abit: radix fibris multis capillata.

LOCVS.

Nascitur in collibus, montibus altis, & sylvis.

TEMPVS.

Augusto mense ut plurimum floret, durantque in magnam autumni partem eius flores.

TEMPERAMENTUM.

Mixta est potentiae, uti rosa: refrigerat enim, non tamen uehementer, & digerit atque exiccat, quod scilicet illi amara insit qualitas.

VIRÉS.

EX DIOSCORIDE.

Aestuanti stomacho illita cōfert. Succurrit etiam oculorum inflammationibus, bubonibus, & procidenti sedi. Tradunt partem in flore purpuream, si bibatur ex aqua, angina correptis, & puerorum comitialibus opitulari. Recens inguinum inflammationibus illita prodest. Sicca sinistra manu dolentis decerpta, inguini adaligata doloribus liberat.

EX GALENO.

Non tantum illitum, sed etiam suspensum bubonas sanare creditur. Habet uero quiddam etiam digerens, ut mistæ sit facultatis, uerum id non adstringit.

EX PLINIO.

Bibitur aduersus serpentes. Sed ad inguinum medicinam sinistra manu decerpi iubent, & iuxta cinctus alligari. Prodest & coxendicis dolori adalligata.

M DE AGRO-

ASTER
ATTICVS.

Sternkraut.

A

NOMINA.

AΓΡΩΣΤΙΣ Græcis, Gramen Latinis, Germanis Graß appellatur. Gramen uero dictum est, quod geniculatis internodijs mirificè serpat, à gra ^{Gramen unde} diendo, uel à gignendi fœcunditate: siquidē crebrò ab ijs nouas spargit ^{dictum.} radices.

FORMA.

Geniculatis per terram serpit ramulis, & ab ijs dulces geniculatasq; radices spargit. Folia eius acuminata, dura, & ut parue arundinis lata, quæ iumenta bouesq; paescunt. Ex quibus uerbis planum fit omnibus, plantam hanc, cuius picturā damus, esse ueri graminis genus: geniculatis enim ramulis per terrā serpit, & ab ijs dulces, geniculatas, & exiguae admodum ac tenues radices spargit. E dodrantalibus etiam ramulis circa unumquenq; geniculū bina folia acuminata, dura ac lata emitit. Floribus deniq; ad gramē Parnasi accedere uidetur: candidi enim sunt, & quinis distincti folijs, & his ipsis dissectis: quibus decidentibus folliculi rotundi lini instar, semine pleni exiguo, ut Parnasi gramen, prodeunt. Adeò ut nemo sit qui non uideat illici per omnia graminis respondere notas. Quare reprehensione digni sunt, qui Eu- Error quorundam seplasiorum.

LOCVS.

Passim nascitur in umbrosis locis, & dumetis.

TEMPVS.

In fine ferè Aprilis floribus suis candidis & elegantibus ornatur.

TEMPERAMENTVM.

B Radix graminis mediocriter frigida & sicca est, mordacitatē quandam exiguum, & partium tenuitatem obtinens. Herba uero ipsa in primo quidem excessu refrigerat, in humiditate uero & siccitate moderata. Semen alibi quidem imbecillum est, in Parnaso uero desiccatorum, & tenuium partium & subacerbum.

VIRÉS.

EX DIOSCORIDE.

Graminis radix trita & illita uulnera conglutinat. Decoctum eius in potu torminibus medetur, & urinæ difficultatibus. Calculosa etiam uesicæ excrementa cōminuit.

EX GALENO.

Radix cruenta ulcera glutinat. Cæterū mordacitas & tenuitas quæ radici inest, exigua est quidem, sed interdum tamen frangere lapides assolet, si quis ipsam decoquens bibat. Semen autem alterius quidem imbecillum est, eius uero quod in Parnaso nascitur, urinam ciet, & fluxus uentris & stomachi resiccat.

EX PAVLO.

Gramen Parnasi maximè utile est, siccatur, modicè refrigerat, tenuiū partiū, & subacerbum, eoq; uulnera cruenta glutinat, & decoctū eius uesicæ calculos confringit.

EX PLINIO.

Decoctum gramen uulnera conglutinat, quod & ipsa herba tusa præstat: tueris, & ab inflammationib. placat. Decocto adjicitur uinum ac mel: ab aliquibus & thuris, & piperis, & myrræ tertiae portiones. Rursusq; coquitur in æreo vase ad dentiū dolores & epiphoras. Radix decocta in uino, torminibus medetur, & urinæ difficultatibus, ulceribusq; uesicæ. Calculos frangit. Semen uehementius urinā impellit. Aluū uomitionesq; sistit. Priuatim autē draconū morsibus auxiliatur. Sunt qui genicula nouē uel unius, uel è duabus tribusue herbis, ad hunc articuloruū numerū inuolui lana succida nigra iubeāt, ad remedia strumæ panorūm ^{superstitiosum.} Ieiunū debere esse qui colligat. Ita ire in domū absentis cui medeat, superuenientiç ter dicere, Ieiunio ieiunū medicamentū dare, atq; ita alligare, triduoq; id facere. Quod è graminī genere septē internodia habet, efficacissime capiti cōtra dolores adalligat. Quidā propter uesicæ cruciatus decoctū ex uino gramē ad dimidiās è balneis bibi iubent.

A

NOMINA.

AΛΟΗ Græcis, Aloë Latinis appellatur. Officinæ ueterem appellationē retinuerunt. Germani destituti peculiari nomenclatura, pariter Latinis Aloën uocant. Sunt qui hanc à crassis folijs, & similitudine quam cum Semperuiuo habet, Semperuiuum marinum nominent.

*Semperuiuum
marinum.*

FORMA.

Scyllæ folium habet Aloë, crassum, pingue, modicè latum, rotundū, repandumq;. Folia utrinq; gerunt ex obliquis aculeos raros, & breues. Caulem profert Antherico similem, florem album, semen Asphodelo simile. Graui est tota herba odore, & gustu amarissima. Radice una, pali in terram adacti specie. Nostra pictura non nisi radicem & folia ob oculos ponit, reliqua hoc tempore habere non potuimus. Dabimus autem operam, modò Deo sic uisum fuerit, ut aliquando integræ plantæ picturam studiosis exhibere liceat.

LOCVS.

Nascitur copiosissima in India, præpinguisq;, unde succus quoq; defertur. Prouenit etiam in Arabia Asiaq;, & in maritimis aliquot locis, & insulis, ut in Andro. Nunc in aliquot hortis Germaniae nostræ plantatur.

TEMPVS.

Neque florem neque semen in stirpe nobis uidere contigit, quare de ijs quo nimirum prouenant tempore nihil certi monstrare possumus.

TEMPERAMENTVM.

Aloë calefacientiū est primi ordinis intensi, aut secundi remissi, tertij autem excantum.

VIRES.

EX DIOSCORIDE.

b Duo sunt succi concreti genera. Vnum arenosum, quod sedimentū purissimæ aloës uidetur (hoc officinis Caballinū uocatur.) Alterum iecinoris modo coactum (Succotrinū barbari appellat.) Eligito purā quæ nihil dolí sensit, sine calculis, splendentem, subruffam, friabilē, iecinoris modo concretā, facile liquefcentē, eximię aima ritudinis. Reprobato autem nigram, & fractu contumacē. Est aloë uis adstringere, somnum cōciliare, exiccare, corpora densare, aluum soluere, & stomachū purgare. Pondere cochleariū duorū in aqua frigida, aut tepida pota, sanguinis excretiones fistit. Regium morbū purgat tribus obolis ex aqua, aut drachmę pondere in potu. Deuorata cum resina, aut cum aqua, aut cocto melle excepta, aluū soluit. Trium drachmarū pondere perfecte purgat. Mixta alijs purgatorijs medicamentis, stomacho minus noxia ea reddit. Siccata & insparsa, uulnera glutinat, & ulcerā ad cicatricem perducit, compescitq;. Priuatim autem exulceratis genitalib. medetur, & rupta infantium præputia agglutinat. Condylomata, rimasq; sedis cum passo mixta sanat. Sanguinis eruptions ex hæmorrhoidibus factas compescit. Digitorum reduuias ad cicatricem perducit. Liuores & sugillata cum melle delet. Palpebrarū scabrities, angulorumq; pruriginē lenit. Dolorem capitis sedat temporibus & fronti ex aeto cum rosaceo inuncta. Capillos fluentes cum uino compescit. Tonsillis, gingiuis, & omnibus oris ulcerib. ex melle & uino prodest. Torretur oculorum medicamentis in testa pura & candente, rudiculaq; subinde uersatur donec equaliter torreatur. Lauatur ut quod est arenosissimum subsidat, tanquam inutile, & leue & pinguissimum assumatur.

EX GALENO.

Hæc herba non admodum apud nos prouenit: & quæ in magna nascitur Syria aquosior est, & facultatis imbecillioris: attamen usqueadè desiccare potest, ut uulnera conglutinet. At in regionib. calidioribus, qualis est Cœlesyria & Arabia, multò est melior. Optima uero Indica, cuius liquor est id quod ad nos importatur medicamentū cognominatū aloë, ad plurimas res propter siccitatē mordicationis experitem utile. Est autem nō simplicis naturæ, sed, ut indicio est gustus, adstringit simul

M 3 & amara

ALOE
Aloen.

A & amara est. Adstringit quidem mediocriter, sed uehementer amara est. Subducit & uentrem, utp uta ex numero medicamentorū quæ Græci ab excernendo stercore uocant *enlongationē*. Verum & ipsius facultatis misturam attestantur particularia eius opera: nam & gratum stomacho est medicamen, ut si quid aliud, & sinus glutinat. Sanat & ulcera que ægrè ad cicatricē duci possunt, & maximè quæ in ano sunt & pudendo. Iuuat etiam eorum inflammationes aqua liquata, & uulnera ad eundem modum glutinat. Congruit similiter utenti & ad inflammationes in ore, nari bus, & oculis. In summa, repellere & discutere simul potest, cum hoc ut paulum extergeat, quantum uidelicet ulceribus puris non sit molestum.

EX PLINIO.

Natura Aloës spissare, densare, & leuiter calfacere. Vsus in multis & principaliis, aluum soluere, cum penè sit sola medicamentorū quæ per se id præstant. Confirmat etiam stomachū, adeò ut non infestet ulla uis contraria. Bibitur drachma. Ad stomachi uerò dissolutionē, in duobus cyathis aquæ tepidæ uel frigidæ, cochlearis mensura, bis téruue in die ex interuallis, ut res exigit. Purgationis etiam causa plurimum tribus drachmis. Efficacior, si pota ea sumatur cibus. Capillū fluentem contineat cum uino austero, capite in sole contra capillū peruncto. Dolorem capitissedat, temporibus & fronti imposita, ex aceto & rosaceo. Dilutiorq; infusa, oculorū uitia omnia sanari ea conuenit. Priuatim prurigines & scabiem genarū, item insignita ac liuida, illita cū melle, maximè Pontico: tonsillas, gingiuas, & omnia oris ulcera. Sanquinis excreções, si modicæ sint, drachmæ pondere ex aqua, si minus, ex aceto pota. Vulnerū quoq; sanguinē, & undecunq; fluentē sistit per se, uel ex aceto. Aliàs etiam est uulnerib. utilissima, ad cicatricē perducens. Eadē inspergit exulceratis genitalibus, uirorum cōdylomatis, rimisq; sedis, aliàs ex uino, aliàs ex passo, aliàs sicca per se, ut exigit mitiganda curatio, aut coercēda. Hæmorrhoidū quoq; abundan tiam leniter sistit. Dysenterię infunditur. Et si difficilius concoquantur cibi, bibitur à cœna modico interuallo. Et in regio morbo tribus obolis ex aqua. Deuorātur pilulæ cum mellis decocto, aut resina terebinthina, ad purganda interiora. Digitorū pterygia tollit. Oculorum medicamentis lauatur, ut quod sit arenosissimum sub sidat. Aut torretur in testa, pennaq; subinde uersatur, ut possit æqualiter torri.

DE BECHIO ▶ CAP ▶ L ▶

NOMINA.

HXION Græcis, Latinis Tussilago aut Farsaria dicitur. Sic uocata quod *βρύξες*, hoc est, tusses iuuare credita sit. Herbarijs & officiis hodie Vngula caballina appellatur. Germanis *Rosshüb* / oder *Bechion unde dictum.* Brandlattich / quod scilicet equinæ ungulæ persimilis sit, & am- *Vngula cabala lina.*

FORMA.

Folia hederæ habet, sed maiora, sex aut septē à radice prodeuntia, supernè uirentia, inferiore autem sui parte albida, plures angulos habentia. Caulem palmum alatum. Florē uere prodeuntē pallidū, quem unā cum caule cōfestim abiicit. Inde nō nulli existimauerūt sine caule hanc herbā nasci. Radix illi tenuis est, quæ minimè in- *Bechion non na scitur sine flore.* utilis esse potest, quandoquidē illius, ut ex sequentib. patebit, in rumpendis thora- cis abscessibus, & ejciendo ex utero emortuo factu usus sit. Subesse itaq; errorē in Dioscoride manifestissimū est, ubi radicē Tussilaginis *ἄχνησοφ* esse inquit, quem ta- men nemo interpretū, quod sciām, animaduertit. Hoc etiam adjiciendū duxi pro confirmanda Dioscoridis descriptione, & confutanda erronea quorundam senten- tia, flores Tussilaginis esse fugacissimos: ihs enim enatis breui uigor uitaq; durat, longissimaq; mora triduum aut quatriduum, post quod illico tempus flaccescen-

TVSSILAGO

Roßhub.

Ates in pappos euaneſcunt, & caduci marcent, ita ut non niſi uere ſeſe forteſtuna ferant obuiam, quo potiſſimum tempore floſ & cauliſ ſine folijs uident̄. Quapropter qui herbam iſpam hoc tempore non coſpexerunt, & tam ſubitam floris & cauliſ iacturam haud animaduerterūt, ſine utriſq; naſci crediderunt. Nos tamen & florem & caulem ſepiuſ oculiſ contemplati ſumus, ideoq; ut utriuſq; pićtura accederet diligenter curauimus.

LOCVS.

Naſcitur prope fontes, & in aquoſis lociſ.

TEMPOVS.

Flores uere, & in Aprili colligunt̄: ab hoc enim tempore, ut paulo ante diximus, nuſquam apparent. Folia & radix tota æſtate durant.

TEMPERAMENTVM.

Folia Tuſſilaginis uirentia aqueæ ſubſtantiaē admiflionem habent, ut hac ratio ne frigida & humida dīci poſſint. Sicca uero acriora ſunt, ideoq; calida.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Tuſſilaginis folia trita cum melle illita, ignibus ſacrīs, & inflammationibus cunctis medentur. Eadem ſicca incenſa, eos qui ſicca tuſſi & orthopnoea infenſtantur, quum fumum per infundibulum hianti ſuſcipiunt ore, ſanant. Abscessus thoraciſ rumpunt. Eadem radix ſuffita poſteſt, foetusq; emortuum in aqua muſta cocta & poſta ejicit.

EX GALENO.

Bechium ideo nuncupatum eſt, quod βήχες, id eſt, tuſſes & orthopnoeas iuuare creditum ſit, ſi quis uidelicet folia arida aut radicem in pruniſ accendens, ascenden tem inde fuliginē inſpiratu attrahat. Eſt autem modice acris, ut ſine moleſtia noxā ue omnes thoraciſ abscessus credita ſit rumpere. Sanè folia uiridia partes cruda in

Bflammatione obſeffas illitu extrinſecus adiuuant, propter aquæ humiditatis admiflionem, qua omnia uirentia tenera, alia plus, alia minus participant. Nam ſicca Bechij folia acriora ſunt, quam ut inflammatione laborantibus partibus conueniant.

EX PLINIO.

Tuſſilaginis aride cum radice fumus per arundinem haufiſtus aut deuoratus, ueterem ſanare dicitur tuſſim; ſed & in ſingulos haufiſtus paſſum guſtandum eſt.

DE BVGLOSSO CAP. LI

NOMINA.

BOYRΑΩΣΣΟΝ Græcis: Bugloſſum, Bubula lingua, Bouis lingua Latinis, quod ſcilicet eius folia bubulæ linguaē ſimilia ſint: officiniſ & herbarijs Borrago, Germanis Burretſch dicitur. Alia uero herba eſt quæ **Borrago**, hođie Bugloſſa uulgò nominatur, ut ſuo loco indicabimus.

FORMA.

Bugloſſum Verbaſco ſimile eſt, folium habens in terram depreſſum, asperum, nigrius, bubulæ lingue non diſſimile. Florem coeruleum, ſpecioſum. Quæ nimirū deſcriptio ita hođie uocatae Borragini herbæ quadrat, ut nemo non, niſi talpa cæcior ſit, ueterum eſſe Bugloſſum uideat. Qui tamen eius rei plura argumen ta deſiderat, ea quæ libro primo, cap. xxxiiij. noſtrorum Paradoxorū produxiſimus, legat, & nihil puto deinceps dubitabit.

LOCVS.

Naſcitur in planis & fabulofis lociſ. Paſſim etiam hođie in hortiſ ſeritur, ob id olitoribus optimè cognitum.

TEMPOVS.

Carpitur Iulio mense.

TEMPERA-

BVGLOSSVM

Boragen.

A

Buglossum calidi humidique temperamenti est.

V I R E S . E X D I O S C O R I D E .

Folium Buglossi in uinum deiectum animi letitiam efficere creditur. Aiunt quae tres caules emittat si cum radicibus & semine tota teratur, & in potu detur, contra tertianos rigores prodesse; ad quartanas uero quae quatuor. Horum autem decoctione in uino fiat, Herbam abscessibus etiam utilem esse ferunt.

E X G A L E N O .

Buglossum uinis iniectum laetitiæ & hilaritatis causa esse creditum est. Sed & ijs qui ob fauicum asperitatem tussiunt, in melicrato coctum conuenit.

E X P L I N I O .

Buglosso præcipuum quod in uinum deiecta, animi uoluptates auget, & uocatur Euphrosynum. Buglosso inarescente, si quis medullam e caule eximat, dicatque ad quem liberandum febre id faciat, & alliget ei septem folia ante accessionem, aiunt à febre liberari.

E X S Y M E O N E S E T H I .

Buglossum urinam cit, & sitim sedat. Caules eius cocti & crudi comesti iecoris affectibus prosunt. A uiatoribus ex eo conficitur zulapion, & est utile.

D E B V P H T H A L M O ▶ C A P ▶ L I I ▶

N O M I N A .

BOYΦΘΑΛΜΟΝ Græcè, Buphthalmū Latinè. Hodie oculus bouis aut uaccæ, & Cotula non fœtida herbarijs uocatur. Germanis Rindfang/ oder Rüang. Buphthalmum autem non alia ratione dixerunt ueteres, quæcum quod eius flores oculi imitantur formam, & boum potissimum oculis similes sint. Germanicè etiam Rüdill/hoc est, uaccinum anethum dicitur, quod scilicet uerum Anethum eius folia referre uideantur.

Cotula non fœtida.
Buphthalmum cur dictum.
Anethum uaccinum.

F O R M A .

Buphthalmum caulem tenerum emittit, folia fœniculo similia, flores luteos Anthemide maiores, oculorum figura, unde & nomen traxit. Hæ siquidem notæ ad amissim conueniunt herbæ quam uulgaris herbariorum Cotulam non fœtidam uocant: caules siquidem eius teneri, folia fœniculo similia. Nec te moueat quod à Dio obiectionis fœscoride Buphthalamo lutei flores tribuuntur, Cotulæ autem non fœtidæ albæ sint: ad discum enim mediūmue Dioscorides respexit, quod luteum est, non ad ambitum, in quo folia radiata candida, ut in Chamæmelo, existunt. Quod dicimus, confirmant que Galenus lib. vi, de simpl. medic. facul. in hunc modum scribit: Buphthalmi, inquietus, flores colore Anthemidis floribus simillimi sunt, sed multò maiores. Serapion quoque florem eius magis luteum flore Chamæmelij esse ait. Si itaque Anthemidis floribus simillimi sunt, nec nisi sola magnitudine differunt, & Anthemidis propriè dictæ flores in medio lutei, & per ambitum candidi existunt, necesse est ut Buphthalmi etiam flores tales sint, ut scilicet candida illorum folia, luteum medium cingant. Quid multa: Buphthalmi flores ab Anthemidis floribus nō nisi sola magnitudine differunt: grandiores enim Buphthalmi flores quæcum Anthemidis conspicuntur, reliqua facie quam simillimi. Quod igitur ad colorem attinet, in nullo uariant. Iam dictis accedit, quod Serapionis interpres sub Cotulæ nomine Buphthalmum deliniat. Denique congenerem esse planè herbam Buphthalmum cum Anthemide Dioscoridis tractandi ordo abunde docet, quum constet illum tres herbas sibi admodum similes, Chamæmelū nempe, Partheniū, & Buphthalmū, uno in loco describere. Vnde iterū palnū fit Buphthalmū esse Cotulā non fœtidam, quod scilicet Chamæmelo prorsus similis sit, excepto duntaxat flore, qui in illa maior est.

L O C V S .

BUPHTHALMVM

Rindsaug.

A

LOCVS.

In campis & circa oppida nascitur.

TEMPVS.

Carpitur Julio Augusto & mensibus, & durat etiam usque ad autumni medium.

TEMPERAMENTVM.

Flores Buphthalmi acriores sunt Chamomeli floribus, ob id illis sunt calidiores.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Buphthalmi flores cum cerato triti, cedemata & durities discutiunt. Ferunt post exitum a balneo potam, regio morbo correptis coloris bonitate tractu temporis redere.

EX GALENO.

Buphthalmi flores Anthemidis floribus uehementius discutiunt, adeo ut & durities ex cerato mixti sanent.

EX PLINIO.

Buphthalmos cum cera scirromata discutit.

DE BELLIDE CAP. LIII.

NOMINA.

ELLIS neque à Dioscoride, neque à Galeno, nec alijs etiam Græcis, quod sciam, descripta est, ideoque græco nomine destituitur. Latinam itaque dun taxat appellationem habet, & Bellis siue Bellius, autore Plinio, nomina tur.

GENERA.

Duorum est generum, maioris & minoris discrimine insignis. Minor Bellis est ea quam officinæ Consolidam minorem appellant. Hæc iterum duum est generum. Quædā enim hortensis & domestica est Bellis, hanc Germani Monatblüm le/oder rote blümle nominant. Altera sylvestris, quam uulgaris herbariorum Primulam ueris, quod scilicet uere inchoante mox erumpat, Germani autem Maß. Primula ueris, lieble/ & Kleinzeitlöfle nuncupant. Maiorem officinæ nonnullæ Consolidam medium, quod credatur uulnera glutinare, Germani Genßblüm uocant. Nos aliam Consolidam medium infrà describemus.

FORMA.

Minor hortensis, sylvestri, præter florem qui rubicundus est, per omnia similis minor. est. Constant uero flores iij interdum simplici, interdū multiplici foliorum contextu, ut pictura affabre ostendit. Sylvestris, Plinio lib. xxvi. cap. v. teste, flore constat albo, Plinij locus ex aliquatenus rubente, quinquagenisternis, interdū etiam quinquagenis quinis bar. plicatur. bulis circinato, folio pingui, in terra iacente, in rotundum oblongo, leuissime serrato. Nec obstat quod Plinius lib. xxi. cap. viij. Bellio luteum esse florē tradat, quia non ad ambitum, sed ad discum mediumue floris, quod sanè luteum est, respexit. Hinc est quod à quibusdam Plinij locus ita legatur; Luteum & Bellio, ut subaudiatur semen. Maior Bellis procerior assurgit, folio non admodum diuerso, altioribus duntaxat crenaturis laciniato, coliculis tenuibus, surculosis, cubitū altis, flore priori non dissimili, maiore, paucioribus tantum barbulis, & in uniuersum candidis, medium luteum in orbem concinnè cingentibus.

LOCVS.

Passim in pratis uterque nascitur Bellius. Iam & in hortis seritur, sed flore multiplici, barbularum stipatu densiore.

TEMPVS.

Minor primo statim uere appetet, & tota ferē æstate durat. Maior autem in Majo mense floret, quo etiam tempore carpi debet.

TEMPERAMENTVM.

Bellius uterque calidus & siccus est, id quod ex Plinio colligi potest, qui illorum

N ad dif-

BELLIS MINOR
HORTENSIS.

Monatblüm.

BELLIS MINOR
SYLVESTRIS.

Waslieben.

N 2

BELLIS ^{A I} MINOR

Gänseblüm.

Ad discutiendas strumas usum esse scribit. Acetosus tamen sapor quem in gustu minor prae se fert, aliquam frigiditatis in ea portionem esse monstrat. Quicquid tamē sit, exiccare Bellios euidentissimum est.

VIR E S.

Quotquot hodie uiuunt uulnerariā herbam Bellum esse nouerunt, ualetq; potissimū in capitis fractura admota. Succus etiam herbæ utiliter uulneratis bibitur. Laudatur etiam herba ad membrorum resolutionem, quam Græci paralysin uocant; itemq; ad podagras, ischiada, & aduersus strumas.

DE BRATHY CAP. LIII.

N O M I N A.

BΑΘΥΣ ιωνιος βαθυς Græcis, Sabina uel Sauina Romanis, Seuenbaum Germanis dicitur. Officinæ nomen uetus retinuerunt.

G E N E R A.

Duūm est generum Sabina. Vnum quod hic pictum exhibemus: alterum Tamaricis folia habens.

F O R M A.

Primi generis Sabina folijs Cupresso similis est, spinosior tamen, graui odore, acris & feruens. Arbor breuis, & in latitudinem magis se fundens & explicans. Topiarius itaq; frutex est, immortali coma uirēs, patulo fastigio, iuniperi similitudine.

L O C V S.

Passim in hortis nascitur.

B

T E M P V S.

Quouis tempore colligi potest, potissimū autē autumno dum semine pregnans est.

T E M P E R A M E N T U M.

Tertij est ordinis excalfacientiū & desiccantium, & ex numero eorum quæ uel maximē tenuium sunt partium.

V I R E S. EX D I O S C O R I D E.

Prioris folijs nonnulli pro suffitu utuntur. Vtriusq; folia nomas sīstunt. Inflammationes illita mitigan. Cum melle illita nigritias repurgant, itemq; sordes & carbunculos abstergent. Cum uino pota sanguinem per urinam ducunt, foctumq; ex cutiunt. Idem apposita & suffita præstant. Miscentur unguentis excalfacentibus, priuatim Gleucino.

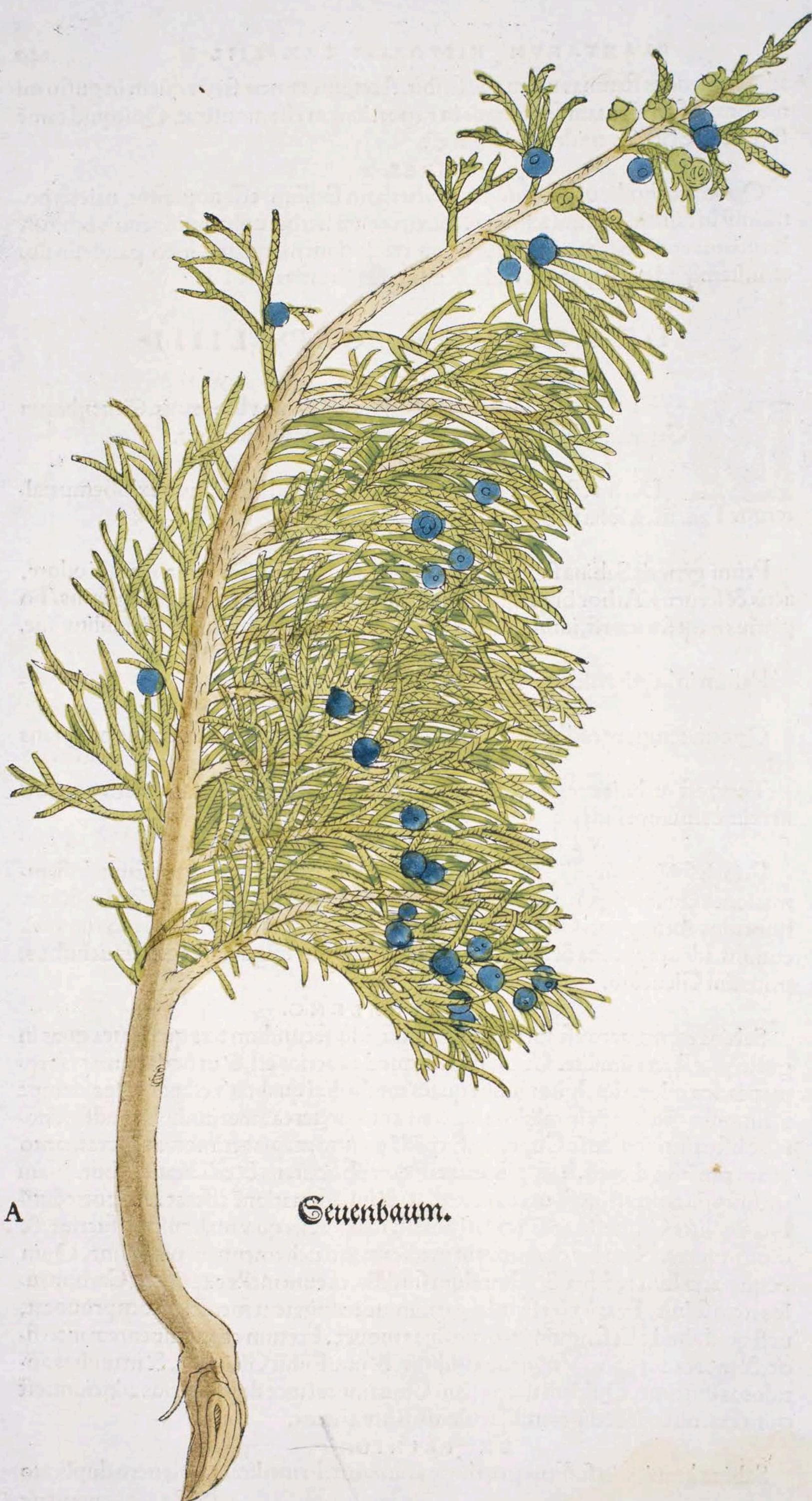
EX G A L E N O.

Sabina ex numero est fortiter exiccatiū, idq; secundum tres qualitates quas in gustu præ se fert similiter Cupresso, nisi quod ea acrior est, & ut sic dicā, magis aromaticā, seu odoratior. Igitur huius quam modo dixi qualitatis est particeps, nempe acrimoniae cōsistentis in calido temperamento, præterea amaritudinis & adstrictiōnis obscurioris quam in Cupresso. Siquidē quanto magis acrimonia superat, tanto etiam potētius digerit. Itaq; glutinare nequit ob siccitatis & caliditatis robur. Nam utriusq; illi tantum inest, ut etiam tendat, & inflammationē afferat. At putredinibus similiter Cupresso accōmodari potest, maximē ijs quæ maligniores fuerint, & diuturniores. Nam hæ citra noxam medicamenti uehementiam perferunt. Quin & quæ atra sunt reddita, & admodum sordida, ea cum melle expurgat. Carbunculos item soluit. Porrò ob essentiæ partiūme tenuitatem menses quoq; prouocat, ut si quid aliud. Et sanguinem per urinas mouet. Foctum etiam uiuentem interficit, & mortuum ejicit. Vnguentis inditur, & potissimū Gleucino, & in multas antidotos injicitur. Quidam uero etiam Cinnamomi uice duplum eius adiūcunt; est enim extenuandi & digerendi facultatis, si pota fuerit.

EX P L I N I O.

Sabina à multis in suffitus pro thure assūmitur. In medicamentis uero duplicato

N 3 pondere

SABINA

Seuenbaum.

PLANTARVM HISTORIAE CAP. LIII.

151

A pondere eosdem effectus habere quos cinnamomum traditur. Collectiones minuit, & nomas compescit. Illita ulcera purgat. Partus emortuos apposita extrahit & suffitu. Illinitur igni sacro & carbunculis. Cum melle & uino pota, regio morbo medetur. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ sanari tradunt.

DE BATO CAP. LV

NOMINA.

BATOΣ Grēcis, Rubus aut sentes Latinis uocatur. Aliquibus Mora uaticana, corrupta uoce, eius fructus dicuntur, cum dicendum esset mora uacinia. Nam in hodiernum usque diem Grēci mora illa à βάτη, βατνια ηδε βατνια cognominant. testis Galenus libro sexto, de compos. medica. secundum locos, cap. primo. Vergilius in Bucolicis unius literæ immutatione uacinia uocauit, inquiens: Alba ligustra cadunt, uacinia nigra leguntur. Eclog. ii. A nostræ ætatis medicis barbaris & herbarijs mora bacci appellantur, cum illis dicendum esset mora batii. Theophrasto libro iij. de plantarum historia, cap. xvij. Chamaebatos, quasi dicas humilis rubus, appellatur, Germanicè Bromber.

FORMA.

Rubum omnes nouerunt, ubique enim uestibus prætereuntium sese affigit, remoramus uiatoribus iniicit. Caulem habet minacibus ac pungentibus spinis & aculeis uestitum. Folia incisuris diuisa, nigricantia ab uno latere, altero cendentia. Florem initio rubescentem, dein candidum profert, quo abeunte fructus exit, qui cum maturuerit moro persimilis fit nigrescens, aubus gratus, nec hominibus insuavis cibus. Inest illi succus sanguineus, & ueluti cruento atro manus inficiens.

LOCVS.

b Passim in dumis prouenit Rubus, qui protinus quam paulò accreuit, retro uergit in terram, atque ita radicatur, iterumq; ex se nascitur.

TEMPVS.

Diuersis temporibus folia, flores & fructus Rubi colliguntur. Folia nanque in uere: flores estatis initio, Junio nimirum & Julio mensibus: fructus autem ubi iam maturuerit per messes & extrema æstate decerpitur.

TEMPERAMENTVM.

Rubi folia, germina, flores, fructus & radix qualitate adstringente participant, eaq; non obscura. Sed hoc inter se differunt, quod folia potissimum & recens nata plurimum in se habeant aqueæ substantię, parum uero adstringant. Eadem ratione & germina. Est itaq; eorum temperies ex terrea frigida essentia, & aqua tepida. Fructus autem, si quidem maturus fuerit, non parum habet succi temperati calidi, qui dulcis est. Proinde eam obrem, & propter modicam adstrictionem, esui non insuavis est. At immaturus à frigida terrea substantia uincitur, ac proinde acerbus est, & exiccatorius. Vterq; autem siccatus reconditur, ualidius quam recens desiccans.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Rubus adstringit & desiccat. Capillos tingit. Ramorum eius decoctum potum aluum fistit, & foeminarum profluua cohibet. Presteris morsui utile. Gingivias firmat. Oris ulceribus folia comanducata medentur. Cohibent herpetas, & in capite anchoras, oculosq; procidentes, condylomata & haemorrhoidas, illita folia sanant. Cardiacis & stomachi doloribus trita & imposta subueniunt. Succus ex caulis, folijsq; eius expressus, & in sole coactus, efficacius omnibus iam dictis medetur. Fructus eius optimè maturi succus, ad oris medicamenta conuenit. Sistit & aluum in media maturitate comedust. Flos quoq; eius in uino potus aluum fistit.

N 4 EX GALE-

RVBVS

Bromber.

EX GALENO.

Folia & germina Rubi si mandantur, aphthas & alia oris ulcera sanant. Quin & alia uulnera glutinare ualent. Flos eius eandem fructui immaturo facultatem possi det: utraqꝫ ad dysenterias, & uentris profluuiā, eiusqꝫ robur deperditū, & sanguinis expuitions, idonea remedia. Radix præter adstricitionē non paucā in se habet substantiam tenuem, propter quam etiam in renibus lapides comminuit.

EX PLINIO.

Nec Rubos ad maleficia tantum genuit natura, ideoqꝫ ex eis mora uel hominibꝫ cibos dedit. Vim habent siccandi, adstringendiqꝫ, gingiuis, tonsillis, genitalibus accomodatisim. Aduersantur serpentium sceleratissimis, hæmorrhoidi & presteri, flos & mora. Scorpionum uulnera sine collectionum periculo iungunt. Vrinam ciunt. Caules eoruū tunduntur teneri, exprimiturqꝫ succus, mox sole cogitur in crastitudinem mellis, singulari remedio contra mala oris, oculorumqꝫ sanguinem excreantes, anginas, uuluas, sedes, coeliacos, potus aut illitus. Oris quidem uitijſ etiam folia cōmanducata prosunt, & ulceribus manantibus, aut quibuscunqꝫ in capite illinuntur. Cardiacis uel sic per se imponuntur à mamma sinistra. Item stomachi doloribus, oculisqꝫ procidentibus. Instillatur succus eorum & auribus. Sanat condylomata cum rosaceo cerato. Calculorum ex uino decoctum præsentaneū est remedium. Item per se in cibo sumpti cymæ modo, aut decocti in uino austero, labantes dentes firmant. Aluū fistunt & profluuiā sanguinis. Dysentericis prosunt. Siccantur in umbra, ut cinis crematorum uuam reprimat. Folia quoque arefacta & contusa, iumentorum ulceribus utilia traduntur. Mora que in ijs nascuntur, uel efficaciorem stomaticen præbuere quam satiua morus. Eademqꝫ compositione, uel cum hypocisthide tantum & melle bibuntur in cholera, & à cardiacis, & contra araneos. Inter medicamenta quæ styptica uocant, nihil efficacius Rubi mora feren. B tis radice decocta in uino ad tertias partes, ut colluantur eo oris ulcera, & sedis foueantur, tantaqꝫ uis est ut spongiae lapidescant.

DE BALLOTE CAP. LVI

NOMINA.

AΛΛΩΤΗ, ἡ μέλαιη πραστοῦ Græcis, Ballote Latinis, Officinis Marrubium nigrum, aut Marrubiastrum, aut Prassium foetidum dicitur. Germanis Marrubium nigro schwartz Andorn/oder Andorn weible. Marrubium à similitudine foliorum, nigrum à caulis colore, qui niger est Marrubij respectu, dicta Ballote est.

FORMA.

Caules ex se mittit Ballote quadrangulos, nigricantes, subhirsutos, ab una radice complures. Folia Marrubio similia, maiora tamen, subrotunda, pilosa, per interualla in caule disposita, Apiastro similia, graueolentia, unde aliqui Apiastrum eam uocarunt. Flores in rotæ speciem caules circumiacent. Theophrastus etiam lib. vi. cap. ij. de historia plantarum, Balloten folio herbido, ferratori, incisurisqꝫ profundiорibus & conspectioribus discreto constare scribit. Vnde liquidò constat hanc quam pictam damus esse ueram Balloten, quod illa sit herba fruticosa, quadrangularis caulis assurgens, nigris, hirsutis ferè, folio Marrubij, sed maiore, piloso, cingente per intercapidines caulem, odore graui, orbiculato florum purpureorū ambitu, qui scapos uerticillatim obducunt.

LOCVS.

Nascitur propter uias, domos, sepes, coemiteria, & alijs umbrosis in locis.

TEMPS.

BALLOTE

Schwartz andorn.

T E M P V S.

A Floret in fine Iunij mensis, & initio Iulij, quo sanè tempore carpi cōmode potest.

T E M P E R A M E N T U M.

Amara & acris est, ideoq; calefacit in secundo ordine iam completo, aut tertio remisso: desiccat autem in tertio.

V I R E S. E X D I O S C O R I D E.

Huius folia cum sale illita, canis morsibus medentur. Feruenti cinere flaccescētia, condylomata reprimunt, sordida q; ulcera cum melle purgant.

E X P A V L O.

Ballote, quod alij Marrubium nigrum dicunt, acris est & abstensoriae facultatis. Illitum cum sale canis morsibus medetur.

E X P L I N I O.

Vis eius efficax aduersus canis morsus, ex sale folijs tritis imposita. Item ad condylomata, coctis cinere, in folio oleris. Purgat & sordida ulcera cum melle.

D E B A T R A C H I O ▶ C A P ▶ L V I I ▶

N O M I N A.

BATRACHION Græcis, Batrachium & Ranunculus Latinis dicitur. Apuleius Scelerata nominat. Vulgus medicorum perperam Pedem corui uocat. Sunt etiam qui Flammulam, ab urendi facultate, appellant. Germani Hanenfūß. Batrachion autem siue Ranunculus dicta est haud du biē, quod limitibus humidis opacisq; marginibus ranarum more lātetetur; aut quod aquis ubi ranæ degunt potissimū, gaudeat, aut quia inter eius frutices ranæ frequenter inueniantur. Agreste uero Apium seu Apiastrum, quod folijs apium emuletur.

b Scelerata, eo quod comesta noxia sit: uel, quod magis arridet, quia ualidi sceleratiq; mendicantes sibi crura & lacertos hac ipsa dilaniant, quò possint impudentius stipe extorquere, atque hac impostura pecuniolam aucupari.

G E N E R A.

Plura sunt Ranunculi genera, Dioscorides uero & Galenus quatuor potissimum esse tradunt. Primum duplex est: huius enim generis Ranunculus quidam sylvestris est; & hic iterum duabus discriminatur differentijs. Vnus enim luteos flores profert, & Germanis weißer Hanenfūß dicitur. Alter uero purpureos, qui mihi, quod sciam, nondum uisus est. Quidam autem hortensis, qui nisi cultura accedat prouenire haud solet. Hic itidem duplex est. Vnus qui simplici florum textura constat, Germanicè vngesulter garten hanenfūß. Alter multiplicē foliorū in floribus cōpagem obtinet, ideoq; Germanis gesulter garten hanenfūß dictus est. Alterum quod à foliorum similitudine quam cum Apij folijs obtinet, à nonnullis σέλυνος ἄχριον, id est, Apium sylvestre, uel Apium risus cognominatur. Germani Wasserhanenfūß uocat. Tertium genus exiguum est, ob id etiam Germanis kleiner Hanenfūß nominatur. Quartum etiam minimum, germanicè Waldthenle appositissima uoce appellatur: est enim inter reliquas herbas quæ germanicè Pedes galli uocantur, & minima, & non nisi in sylvis ut plurimum prouenit, adeoq; composita uoce rectissime Waldhenle nominatur, quasi dicas minima inter pedes Galli, & in sylvis prognata. Estq; duūm generum: unum quid em lacteo flore, alterum luteo, ut pictura docet. Primum autem quod lacteo flore ornatur, est id quod à Dioscoride pingitur, germanicè uocatur Weiß waldhenle. Alterum, das gelb waldhenle.

F O R M A.

Primum Ranunculi genus folia Coriandro similia habet, latiora, uel ut Plinius primum genus: ait, ad maluæ latitudinæ accendentia, subalbida & pinguia. Florem luteum, interdū purpureum. Caulem non crassum, cubitali altitudine. Radicem paruam, albam, amaram,

RANUNCULI PRIMA SPE-
CIES SYLVESTRIS.

Weisser hanenfuss.

RANUNCULI PRIMA SPECIES
HORTENSIS, MVLPLICIS.

Gefüllter hanenfüß.

RANUNCULI
SECUNDA SPECIES.

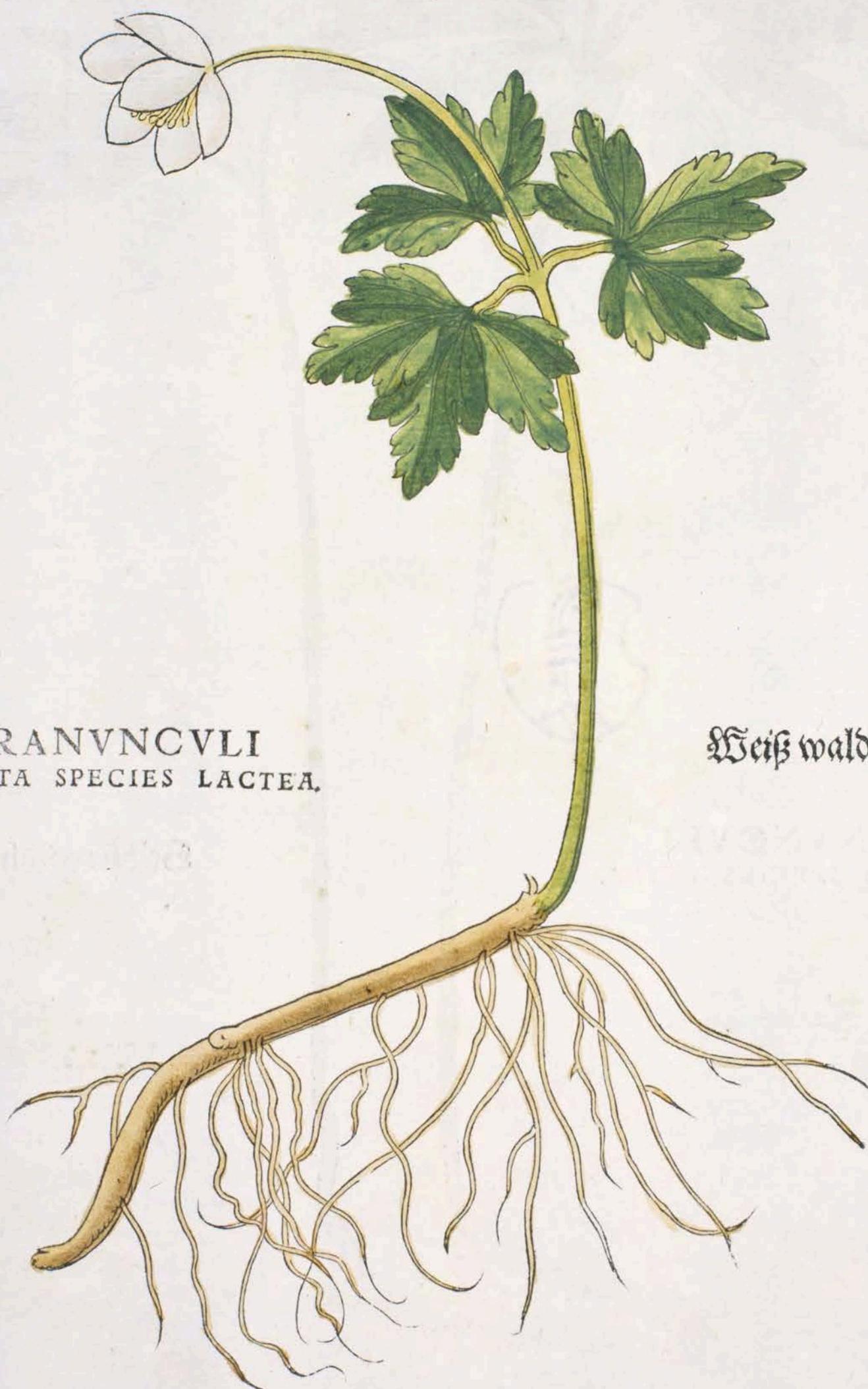
Wasser hanenfuss.

O 2

RANVNCVLI
TERTIA SPECIES.

Kleiner hanenfuss.

RANVNCVLI
QVARTA SPECIES LACTEA.

Weiß waldhenle.

O 3

RANUNCULI
QUARTA SPECIES LVTEA.

Gelbß waldhenle.

Amararam, adnascen tias Ellebori modo habentem. Cæterum effecit cultura, ut qui in limitibus simplici foliorum compage flores orientur, gemino quodam densiore ac multiplici foliorum stipatu nunc in hortis colluescat, quemadmodum pictura a fabrè monstrat. Alterum genus lanuginosius, uel ut Plinius inquit foliosius, altiore caule, pluribus foliorum incisuris, copiosissimum in Sardinia, acerrimumque, quod iam Apium sylvestre nominant. Tertium genus ualde paruum, graui odore, flore *Tertium.* qui auri speciem refert. Quartum huic simile, flore autem lacteo aut luteo, radice *Quartum.* longiore, & modo quodam nodosa, gustu acri.

LOCVS.

Primum genus Ranunculi sylvestris lutei sine cultura circa fluenta, & in limitibus pratisque humidis & uliginosis prouenit. Hortensis uero adhibito cultura in hortis nascitur. Alterum genus secus aquas & fontes gignitur, & apud Sardos copiosissimum. Ea si comedatur, uescientibus neruos contrahit, rictuque ora diducit, ut qui mortem oppetunt, uelut ridentium facie intereant. Ob id Sardonius risus in prouerbium cessit. Etsi autem nostra non perinde efficax sit atque ea quae in Sardinia nascitur, tamen hanc uehementissima etiam erodendi facultate esse praeditam, gustus ostendit. Tertium genus in pratis & campestribus passim prouenit. Quartum, ut Germanicum nomen palam demonstrat, sylvis familiare est. Luteum uero in uale supra & infra Bebenhusum monasterium iuxta aquas copiosissime nascitur.

Sardonius risus.

TEMPS.

Primum genus hortensis Ranunculi lutei, statim inter initia Aprilis floret: Maior autem mense disperit, & nusquam subinde conspicitur. Secundum & tertium genus itidem tota æstate inueniri possunt. Quartum in uere, Aprili nimirum mense, tantum apparet, quo sanè tempore hoc ipso sylue, luci & nemora scatent, floribusque eius candicant.

B

TEMPERAMENTVM.

Omnium tum radix, tum uniuersa herba uehementer calida & sicca est. Primum tamen generis sylvestris lutei, non perinde a creliquo acris admodum est facultas.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Omnium folia & caules teneri si illinantur, exulcerandi, & crustas cum dolore creandi uim habent. Proinde scabros unguis & scabiem tollunt, & stigmata delent, myrmecias, acrochordonas & alopecias modico tempore illita sanant. Tepido eoruندem decocto perniones fountent. Radix sicca tritaque, sternutamenta naribus admota ciet. Dentium dolores adhibita lenit, eos tamen conterit.

EX GALENO.

Quatuor habet speciatim Ranunculus differentias. Omnes uero uehementer acrem facultatem possident, adeò ut cum dolore exulcerent. Hac itaque ratione si moderetur utare, psorias & lepras excoriant, & unguis leprosos diuellunt, ac stigmata discutiunt, & acrochordonas & myrmecias detrahunt. Quin & alopecias iuuant paucotempore admota. Nam si diutius inharent, non excoriaf solum cutis, sed & in cruentam urit. Atque igitur haec omnia caulis & foliorum sunt opera, si illinantur uiridia. Porro radix arefacta sternutatoriū est medicamentū similiter alijs quae ualenter desiccāt. Sed & dentium dolores iuuat, ut & eos, uehementer scilicet exiccando, frangat.

EX PLINIO.

Omnibus uis caustica, si cruda folia imponantur, pustulasque ut ignis faciunt. Ideo ad lepras & psorias utuntur, & ad tollenda stigmata, causticisque omnibus miscent. Alopecias imponunt, celeriter remouentes. Radix in dolore commanducata diutius, rumpit dentes. Eadem sicca concisa, sternutamentū facit. Nostrī herbariū strumenta vocant, quoniam medetur strumis, & panis, parte in sumo suspensa.

O 4 DE BRYO.

A

NOMINA.

BYON Græcis recentioribus, Lupus salictarius Latinis, Lupulus officinalis, uulgo Humulus uocatur. Aliquot Italiæ rura, ad græcam appellationem alludentes, Bruscandulam, quasi Bryon scansile nominat. Germani Hopfen. Græci autem Bryon à Bryoniæ similitudine haud dubie nominarunt. Lupus uero salictarius, quia subit scanditq; salices, & arbusta omnina circumvoluendo se circumpleteatur, appellatus est. Hinc quoque Lupus reptitus nonnullis nominatur.

FORMA.

Caules habet aculeatos, longissimosq;. Folia uitæ albæ, hispida, & nigriora. Flores cinereos seu candicantes, ac multis exilibus folliculis squamatim compactiles, Radicem subnigram, longam.

LOCVS.

Passim & copiose in Germania nostra iuxta uepres & salicta prouenit, ex eaq; ceruifiam potum, quo uini uice utuntur, Germani conficiunt. Ideoq; in hunc usum in hortis plantatur.

TEMPS.

Augusto mense floret & Septembri,

TEMPERAMENTUM.

Sunt qui refrigerare Lupulum dicant, alijs temperamento medium esse putant. At utriq; mea quidem sententia, falluntur: flores enim quorum potissimum usus est, calidos & sicclos esse, odoris & grauitas, & immodica amaritudo testantur. Antiquus etiam herbarius calidum & siccum in secundo ordine esse tradit. Denique constat radices quoque eius calidas esse.

B

VRES.

EX RECENTIORIBVS.

Bilem utrancq; detrahit. Abscessus discutit. Pituitam in aqua inter cutem per aluum dicit. Succus eius crudus haustus uentrem magis subducit, minus uero obstrukiones aufert. Coctus uero magis ab obstruktionibus liberat, minusq; uentre subducit. Auribus instillatus eas à putredine uindicat, & à foetore liberat. Radices obstrukiones tollunt, lienis potissimum & iecoris.

DE VERO-

VERONICA
MAS.

Grenbreis mennle.

VERONICA
FOEMINA.

Grenbreis weible.

N O M I N A.

Veronica. **V**ETERIBVS Græcis & Latinis cognita fuerit nec ne hæc herba, nondum constat. Vulgus autem herbariorū hodie Veronicam, Germani Erenbreiß oder Grundheyl / ob mirificam sanandi ulcera & uulnera facultatem nominant,

G E N E R A.

Duūm est generum Veronica; una mas, altera uero fœmina. Discrimina earum ex descriptionibus patebunt.

F O R M A.

Veronica mas herba est per terram serpens, caulinco dodrantali & non nunquam etiam longiore, rubescente & lanuginoso, folijs oblongis, nigris, hirsutis & serratis, floribus in cacumine purpureis, semen in uasculis loculi speciem habentibus, radice tenui. Fœmina itidem per terram serpit caule lanuginoso, folijs rotundis instar herbae quæ Centummorbia & Nummularia hodie uocatur, minimè in ambitu incisis, paulò quam maris uiridioribus, floribus in luteo purpureis, semine in uasculis rotundis, radice, ut mas, tenui.

L O C V S.

Nascitur in cultis & sylvestribus locis.

T E M P V S.

Iunio mense floribus & semine abundat.

T E M P E R A M E N T V M.

Amaritudinem quandam & uehementem ad strictionem in gustu præ se fert, ut hinc calidam & siccum esse coniscere liceat.

V I R E S.

Mirificè ad cruenta ac uetera uulnera & ulcera sananda confert. Scabiei denique & omnibus cutis uitjjs medetur. Ferunt quondam huius herbæ adiumento Regem Galliæ elephantiae morbo correptum, à quodam uenatore sanatum esse, cum is ceruum à lupo uulneratum eius herbæ comedione, & assidua in illa uolutatione, curasse seipsum animaduertisset. Tumores etiam, in quaunque corporis parte fuerint, potissimum autem in ceruice, discutere potest. Recentiores huius usum unicè commendant in febribus pestilentialibus, iecoris & alienis obstructionibus, potissimum ueropulmonis exulcerationibus.

N O M I N A.

Cepa sylvestris.

OΛΒΟΣ Ἀχρίς Græcis, Bulbus sylvestris Latinis. Sunt quibus Cepa sylvestris appellatur. Germanicè Feld/wild oder ackerzwibel. Bulbos autem nominant radices suis membranis tunicatas, siue pluribus capitulis coagmententur, uno folliculo omnes ambiente, siue quadantenus distinctæ separantur.

F O R M A.

Herba est caule dodrantali, cauo, folijs porraceis, floribus lilijs sinuatim emicantis, speciosis, sex folijs è calatho stellatim radiatis, ex uiridi in luteum tendentibus, capillo intus croceo, capitulo floribus decidentibus triangulari, seminibus pleno, radice bulbosa ceu Allium, citra odorem glutinosa.

L O C V S.

In locis umbrosis, circaq; margines quorundam pratorū copiose prouenit. Quare in uallibus non procul à Tubinga iuxta monasteriū Bebenhusense sitis, & radice montis Austriaci ad pratum tenue uocatum, Bulbus plurimus nascitur.

T E M P V S.

BULBUS
SYLVESTRIS.

Feldzwibel.

P

T E M P V S.

Per initia ueris, Martio & Aprili mensibus erumpit, ac statim subinde euanescit.
Semen non tantum in caulibus, uerum etiam iuxta radicem profert.

T E M P E R A M E N T V M.

Amara austeraq; qualitate præditos inueniet, non hunc, sed & alios bulbos, qui gustum exactè consuluerit. Proinde hos abstergere simul & glutinare, & nimirum etiam exiccare posse, nemini non notum est.

V I R E S.

EX DIOSCORIDE.

Omnes bulbi acres sunt & calefaciunt, ueneremq; stimulant. Linguam & tonillas exasperat. Multum nutriunt. Carnes procreant, flatusq; faciunt. Ad luxata, collisa, surculos, articulorumq; dolores illiti cōducunt. Gangrenis & podagrī cum melle, & per se, hydropicorūq; tumoribus & canum morsibus prosunt. Cum melle pariter & pipere trito illiti, sudores cohibent, & stomachi dolores sedant. Furfures & anchoras cum nitro tosto exterūt. Sugillata & uaros per se, aut ouī luteo purgant, & lentigines cum melle aut aceto. Fractis auribus cum polenta, & cōtusis unguibus prosunt. Ficos in calidis cineribus tosti, & cum mænarum capitibus cremati appositi, tollunt. Cōbusti uerò & Alcyonio permisti uitia cutis in facie, & nigras cicatrices in sole illiti emendant. Cum aceto elixi & in cibo sumpti ad rupta faciunt. Cauere uerò eorum in cibo copiam oportet, quoniam neruofas partes tentant.

EX G A L E N O.

Bulbi amaram austeraq; uim manifestam obtinent, quamobrem elangescen tis stomachi aliquatenus auiditatem excitant. At uerò neq; ijs inutiles sunt, quibus è thorace & pulmone pus expuendum erit, quanquam crassiore ac glutinosiore sit corporis substantia: etenim amaritudo crassitudini aduersatur, lenta crassaq; nata incidere. Quapropter bis elixi uberioris quidem alunt, sed excreare uolentibus reludet abuntur, utpote omni amaritudine exuti. Tum uerò ex aceto, oleo garoq; mistis, esitare satius fuerit: nam ita magis oblectabūt ac nutrient, minusq; inflabunt, & facilius cōcoquentur. Quidam horum cibo abunde & immodicē usi, planè seminis auctam copiam, inq; uenerem se esse promptiores senserunt. Hos quoq; homines uariè apparant. Non enim solum aqua elixos, uerum etiam patinas ex ipsis uarie conditas instruunt. Alij quidam in sartagine frigunt, multi in craticula assant. Verum hi multam coctionem haud sustinent, admodum pauca cōtentī. Sunt qui nihil prorsus præcoquant: delectat nanc; eos amaritudo ipsa ac austeras integra, quippe qui amplius ab ea ad cibum alliantur: quanquam ad huiusmodi illecebrā duo aut tres plus satis faciēt. Si uerò liberalius sic apparati sumantur, præsertim ubi, ut mos est, crudiores ingeruntur, amplius cruditatem generabūt. Quidam etiam non probè cocti, inflationes & tormina pariūt. Qui ad hunc modum esitantur, alimentum minime boni succi procreant. At plurimum decoctorum, aut bis etiam, succus crassior quidem ille erit, cætera uerò melior ac alibilior reddetur.

EX PLINIO.

Bulbi ex aceto & sulphure uulneribus in facie medentur: per se uero triti neruorum cōtractionem, & ex uino porriginis. Succū cum melle canum morsibus. Erasi strato placet cum pice. Sanguinem idem eos sistere tradit illitos cum melle. Alij si è naribus fluat, Coriandrū & farinam adjiciūt. Theodorus & lichenas ex aceto bulbis curat, & erumpentia in capite cum uino austero aut ouo. Et bulbos epiphoris idem illinit, & sic lippitudini medetur. Aequè uitia quæ sunt in facie, eorum rubentes maximè in sole illitis, cum melle & nitro emendant. Lentiginem cum uino, aut cum cumino coctis. Vulnerib. quoq; mirè prosunt per se, aut, ut Damion, ex mulo, si quinto die soluantur. Iisdem & auriculas fractas curat, & testium pituitas. In articulorum doloribus miscent farinam. In uino cocti illiti uentri, duritiem præcor diorum emolliunt. Dysentericis in uino ex aqua cœlesti temperato dantur. Ad con

uulsa

A uulsa intus cum Silphio pilulis fabæ magnitudine. Ad sudorē tusi illinuntur. Nervis utiles. Ideo & paralyticis dantur iuxta in pedibus. Qui sunt ruffi ex his, citissime sanant cum melle & sale. Venerem stimulant. Sylvestres interaneorū plagas & uitia cum Silphio pilulis deuoratis sedant. Et satiuorum semen contra phalangia bibitur in uino. Ipsi ex aceto illinuntur contra serpentū ictus. Semen antiqui bibendum infantientib. dabant. Flos bulborum tritus crurum maculas uarietatesq; igne factas emendat. Elixos a sis minus utiles adiiciunt esse, & difficile concoqui ex uī uniuscuiusq; naturæ.

APPENDIX.

Hic quem pictum damus Bulbus, facultatē emolliendi & discutiendi duros tumores habet. Humidis denique & depascētibus ulceribus tostus calido cinere, & cum melle tritus atque admotus prodest.

DE BICIO ▶ CAP ▶ LXI ▶

NOMINA.

BIKION Græcè, Vicia Latinè nominatur. Officinæ non sine maximo errore ea pro Orobo utuntur. Germani alludentes ad græcam appellatio error. nem, Wicken simpliciter, uel cum adiectione ȝam wicken uocant. Vicia vicia unde autē, ut Varroni placet, dicta est à uinciendo, quod item ut uitis capreolos habeat, quibus sursum uersus serpit.

FORMA.

Cubitali altitudine surgit, folijs Aphaces, angustioribus tamen, flore Pisii, minutis nigricantibusq; in siliquis seminibus, quorum quidem figura non rotunda est, sed similiter lenti, latiuscula.

LOCVS.

Sicca loca maximè amat, inter autem segetes copiose prouenit.

TEMPVS.

Iunio mense floribus & semine prægnans est.

TEMPERAMENTUM.

Medium tenet caliditatis & siccitatis, ualidius tamen siccatur, in secundo nimirum ordine.

VIRES. EX GALENO.

Semina hæc non solum insuauia, sed concoctu etiam difficultia, & aluum retentia. Perspicuum ergo est, quum huiusmodi naturam obtineant, alimoniam quoq; quæ ex ipsis in corpus permanat, improbi crassiq; succi esse, idoneam ad humoris melancholici generationem.

DE BLITO ▶ CAP ▶ LXII ▶

173

A

N O M I N A.

BLITON Gr̄c̄s, Blitum siue Blitus Latinis uocatur. Officina hanc herbam cum Beta cōfundunt non sine magno errore. Germanis Maier dicitur, Blitum nomen inde traxit, quod iners & fatuum olis esset, sine sapore aut acrimonia ulla. Nam Blitūs stolidos & ignauos Gr̄ci dixerunt. Sichodie gr̄ca imitatione socordes, & nullius momenti homines, bliteos appellamus. Ita Plautus in Truculento bliteam meretricem nominauit.

F O R M A.

Blitum non pingitur à Dioscoride, sed ab Hermolao Barbaro, homine non minus docto quam diligente, in suo Corollario ijs uerbis describitur; Blitum erumpit ocyssimē, folijs betaceis, sine acrimonia fatuis & insipidis, semine ut Beta corticeo, copioso, racemoso, ut Atriplex. Radice non una, non in rectum tendente, sed multe tiplici, obliqua, & prolixia. Ex quibus utiq̄ uerbis omnibus perspicuum fit, herbam quam depictam damus esse Blitum. Hęc siquidem ocyssimē erumpit, atq̄ in altum tollitur, foliaq̄ Betacea prorsus habet. Insipida denique & sine acrimonia. Semen eius ut Betae corticeum, copiosum, racematim singulis ramis infidens. Radice non una nititur, sed multiplici ac longa, non in rectum, sed obliquum tendente. Rectio rem tamen & magis descriptioni respondentē si quispiam protulerit, non grauabimur nostram mutare sententiam, ut qui probè perspectum habeamus in ijs herbis quae à Dioscoride non descriptæ sunt, facillimē aliquem in tanta rerum penē omniū caligine aberrare posse.

L O C V S.

Etsi sponte sua interdum herba hęc proueniat, tamen ut de Blito etiam tradunt, si culto solo semel nata fuerit, ipsa se per multa secula seminis deiectione reparat, ut etiam si uelis uix possit aboleri, sic semel nata pluribus annis restibili fertilitate prouenit.

T E M P V S.

Floret æstate & autumno, semineq̄ prægnans est.

T E M P E R A M E N T U M.

Blitum frigidum & humidum in secundo ordine.

V I R E S.

E X D I O S C O R I D E.

Blitum oleris uice in cibum uenit. Aluo utile est, nullam tamen medicamentorum uim obtinet.

E X G A L E N O.

Aquosum est olus, ac uti quis non absurdē dixerit qualitatis expers, & insipidū: quapropter non ex solo oleo garoq̄, sed addito aceto s̄epius meliusq̄ assumitur. Non nihil etiam ad leuigandā aluum momenti affert, uerum id ipsum perquam exiguum est, quoniam nulla ipsis acris nitrosa uē adest qualitas, quae aluum ad excretionē irritare possit. Liquet etiā quod minima ab ipso alimonia in corpus dimanet.

E X P L I N O.

Blitum iners uidetur ac sine sapore aut acrimonia ulla. Vnde cōuicium fœminis apud Menandrum faciunt mariti. Stomacho inutile est. Ventrem adeò turbat, ut cholera faciat aliquibus. Dicitur tamen aduersus scorpiones potum è uino professe, & clavis pedum illini. Item lieni & temporum dolori ex oleo. Hippocrates menstrua fisti eo cibo putat.

P 3

DE BVNIA.

BLITVM

Maijer.

A

N O M I N A.

BOYNIAΣ Græcis, Romanis Napus, Germanis Steckrūb appellatur. *Napus*.
Buniadis autem appellationē à tumente figura quam præ se fert, Græc. *Bunias* quare
ci deduxerunt. Nanc̄ radix Napi buniadis in amplitudinē excrescit, & dictus.
in rotundum extuberat. Cliuos siquidem, colles, uerrucosāq; loca Bovis Bovoī.
nominant.

G E N E R A.

Napi buniadis, quem Galenus & alij ueteres in Raporum censem reponunt,
duo sunt genera. Vnum satium, quod forma proximē ad Brassicam tertiae speciei *Napus Bunias*
accedit, radicemq; oblongiorem obtinet. Germani huius generis Napos, *Trucken* satius.
steckrūben nominant. Alterum sylvestre, quod folijs suis Erucæ non dissimile est, *Sylvestris*.
radice ampliore, & rotundiore. Germanicē *Wasssteckrūben* appellantur eius ge-
neris Napi.

F O R M A.

Folia habet Rapi, leuiora, Erucæ modo laciniata, caulem cubitalem, interdum
altiorem, rotundum, flores luteos, Brassicæ proximos, semen in siliquis, radicem
oblongam.

L O C V S.

Bunias gaudet frigidis locis.

T E M P E R A M E N T U M.

Cum easdem quas Rapum uires habeat Bunias, necesse est idem etiam ut obtineat temperamentum. Est itaq; *Napus bunias* in secundo ordine calidus, & in pri-
mo humidus.

V I R E S.

E X D I O S C O R I D E.

Radix Buniadis elixa, flatus creat, minus tamen quam Rapum nutrit. Semen
eius potum letalia uenena inefficacia reddit. Miscetur antidotis. Radix etiam eius
sale conditur.

E X G A L E N O.

Easdem quas Rapa uires obtinent. Vide itaque caput de Rapis.

NAPVS BNIAS
SATIVVS.

Trucken steckrüben.

NAPVS BNIAS
SYLVESTRIS.

Mässsteckrüben.

C

N O M I N A.

Botrys unde
dicta.

ΟΤΡΥΣ Græcis, Botrys Latinis appellatur. Officinis & vulgaribus herbarijs incognita. Germanis haud inepte Trauben̄ aut nominabitur. Botrys uero dicta est à semine, quod racematum ramulis adnascitur.

F O R M A.

Herba tota est lutea, fruticosa, sparsa, multaç alarum caua habens. Semen totis ramulis adnascitur. Folia Cichorio similia obtinet, totaç ualde odorata est, ideoç uestibus apponitur. Ex qua quidem descriptione omnibus manifestum fit, herbam cuius picturam exhibemus esse legitimā Botrym: uniuersa enim herba ad luteum colorem uergit, fruticosa est, & multis stolonibus fusa, folijs Cichorij, odoratis, semine circa ramulos totos in racemos collecto nascente. Quid multa: nulla est prorsus nota, quæ illi non appositissimè quadret.

L O C V S.

Nascitur circa profluentes aquas & torrentes. In Germania tamen, quod equidem sciam, non nisi sata prouenit.

T E M P V S.

Augusto & Septembri ad maturitatem maximè peruenit: quibus etiam mensibus, ut Ruellius annotauit, uenalis herba per Parisiensium urbem defertur. Odoris enim gratia Galli uestimentis, pannis, & linteis curiose interponunt. Apud Germanos tamen eius herba nulla est gratia, quod illis hactenus ignota fuerit.

T E M P E R A M E N T V M.

Calidam & sicciam esse Botrym amaritudo eius quæ gustui occurrit, facile monstrat. Item uis eius incidendi, quæ illi propter calorem, tenuitatemç inest.

V I R E S. EX D I O S C O R I D E.

In uino pota orthopnoicas lenit.

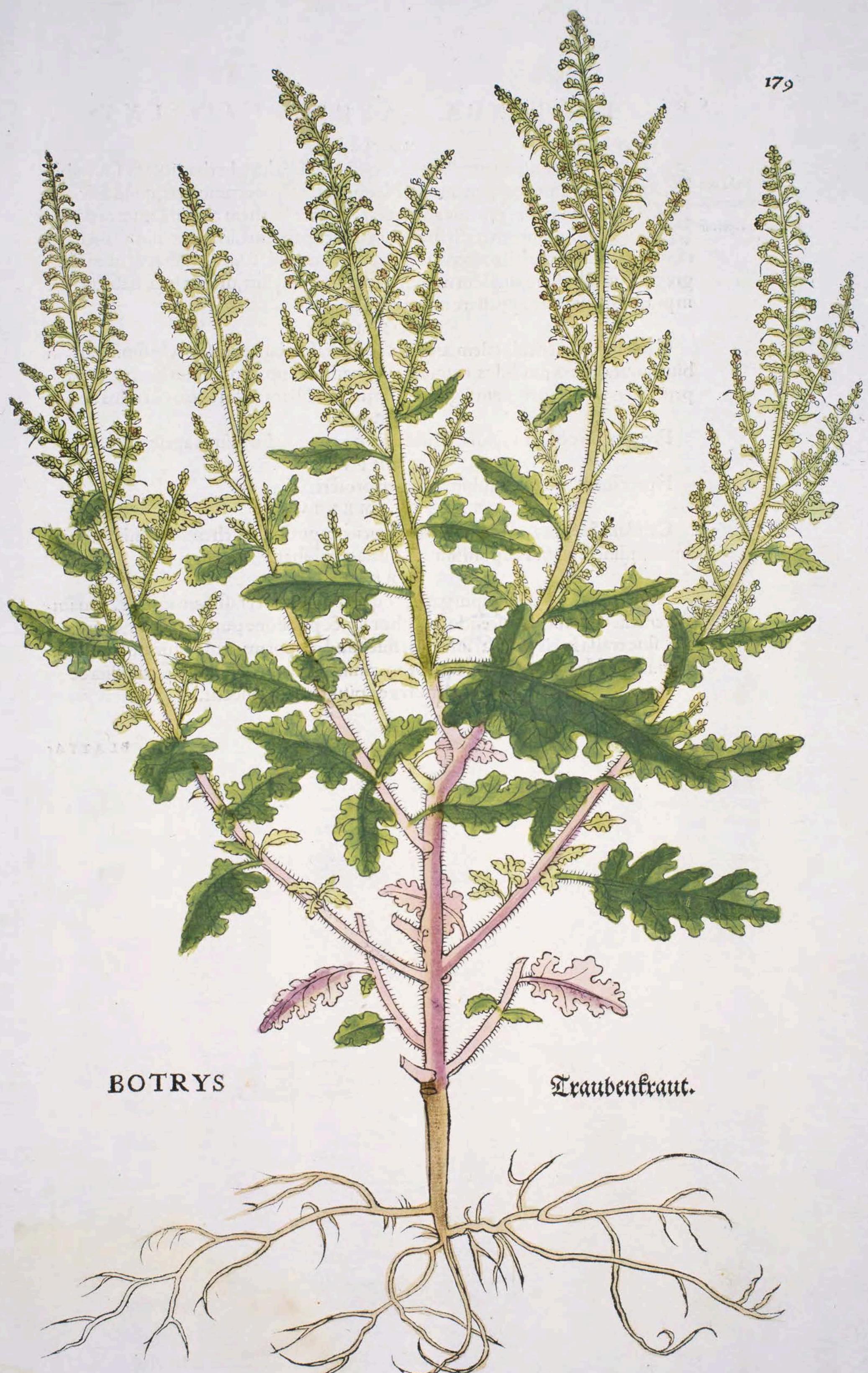
E X P A V L O.

Planta est admodum odorata, quæ cum uino pota non nisi recta ceruice spirantibus auxiliatur.

E X P L I N I O.

Medetur orthopnoicis.

DE BARBA

BOTRYS

Traubenkraut.

C 180

DE BARBA CAPRI CAP LXV

NOMINA.

Hec herba non
est Pycnocomo.
Barba capri cur-
dita.

VO nomine ueteribus Græcis & Latinis hæc herba uocata sit, nobis nondum compertum est. Neque enim Pycnocomon est, quod à descriptione illius prorsus abhorreat. Quare Barbam caprinā interea donec certius nomen nacti fuerimus, nuncupabimus, à florū nimirū figura, quæ caprinam barbam referre uidetur. Germanicè Wald geißbart / ut eam segregaremus ab altera eiusdem nominis, quæ non in syluis, ut hæc ipsa, nascitur, sed in pratis & senticetis, appellare nobis placuit.

FORMA.

Caulem habet tricubitalem, angulosum, folia Castaneæ aut Corylo similia, in ambitu ferrata, flores candidos, exiguos, racematin compactos, instar barbæ canæ dependentes, radicem nigram, lignosam, intus candidam. Flores eius in iulos abeunt.

LOCVS.

Prouenit in obscuris syluis, & uallibus nonnunquam minus apricis.

TEMPS.

Floret Iunio mense, ac subinde semen profert.

TEMPERAMENTVM.

Calidam & sicciam esse hanc herbam facile ex gustu deprehenditur: miram enim amaritudinem, in radice potissimum, gustata exhibet.

VIRES.

Abstergit hauddubie expurgatq; & quæ in uenis est crassitiem incidit. Quam obrem menses ducit, educendoq; ex thorace, & pulmone puri auxiliatur. Et in summa, siue crassa in eis pituita, siue pus, siue aliud quippam continetur eiusmodi, expurgat. Hac utiq; ratione & morbo comitiali competit. Extrinsecus illita & imposita, tumores ex pituita ortos discutit.

DE BLATTA-

N O M I N A .

Blattaria unde
dicta.

V M Græcis autoribus cognita hæc herba fuerit, nondum cōpertum ha-
beo. Plinius certè libro xxij. cap. ix. Blattariam nominat. Inuenit au tem
nomen hoc Latinum, à colligendis in se blattis. Ideoq; cōuenientissimo
nomine Germanis appellabitur Schabenkraut.

F O R M A .

„ Plinius loco iam citato Blattariam sic pingit: Blattaria est similis Verbasco her-
ba, quæ sæpe fallit pro ea capta, folijs minus candidis, caulinis pluribus, flore lu-
teo. Ex qua pictura satis constat, herbam cuius picturam damus esse Blattariam: sic
enim Verbascum mentitur, ut pro eo sæpius ab imperitis decerpatur. Et sunt non
pauci herbarij, qui hac similitudine decepti, eam inter Verbsci genera connume-
rent. Folia tamen, quæ minimè sunt hirsuta & candida, sed potius uiridia, facile ab
hoc errore paulò attentiores reuocare possunt. Plures deniq; caulinulos habet, flo-
res item luteos, ad Verbsci flores proximè accedentes. Folliculos quoque lini in-
star, in quibus semen continetur.

L O C V S .

Nascitur iuxta aquas, & fluminum ripas.

T E M P V S .

Floret Junio & Julio mensibus.

T E M P E R A M E N T U M .

Vehemens amaritudo eius satis docet esse calidam & sicciam.

V I R E S . E X P L I N I O .

Hæc abiecta blattas in se contrahit, ideoq; Romæ Blattariam uocant.

A P P E N D I X .

D Non plura de huius herbæ facultatib, apud probatos autores inuenio, sed haud
dubie si quis ea uti uoluerit, eadē quæ alia amara, in corpore nostro efficere potest.
Quæ qualia sint, ex capite præcedente facile intelliges.

D E B R O M O .

C

NOMINA.

BPΩΜΟΣ Græcè, Auena Latinis ac Officinis, Germanis Habern dicit.

FORMA.

Folijs & culmo Tritico similis, geniculis intersecto. In summo uero fructum habet uelut locusta duplī crure diuaticatas, in quo semen includitur. Radicem copiosam.

LOCVS.

Pasim in Germanię agris nascitur, ac iumentorum potius quam hominum pabulum existit.

TEMPS.

Seritur Martio mense, metitur autem Augusto.

TEMPERAMENTVM.

Auena ut medicamentum refrigerat, Galeno autore: ut alimentum uero, eodem teste, calefacit sufficienter. Vtique uero modo exiccat.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Semen eius haud secus quam hordeum ad cataplasma utile. Puls etiam ex ea fit cohibendae alio accodata. Succus eius in sorbitione acceptus, tussientibus prodest.

EX GALENO.

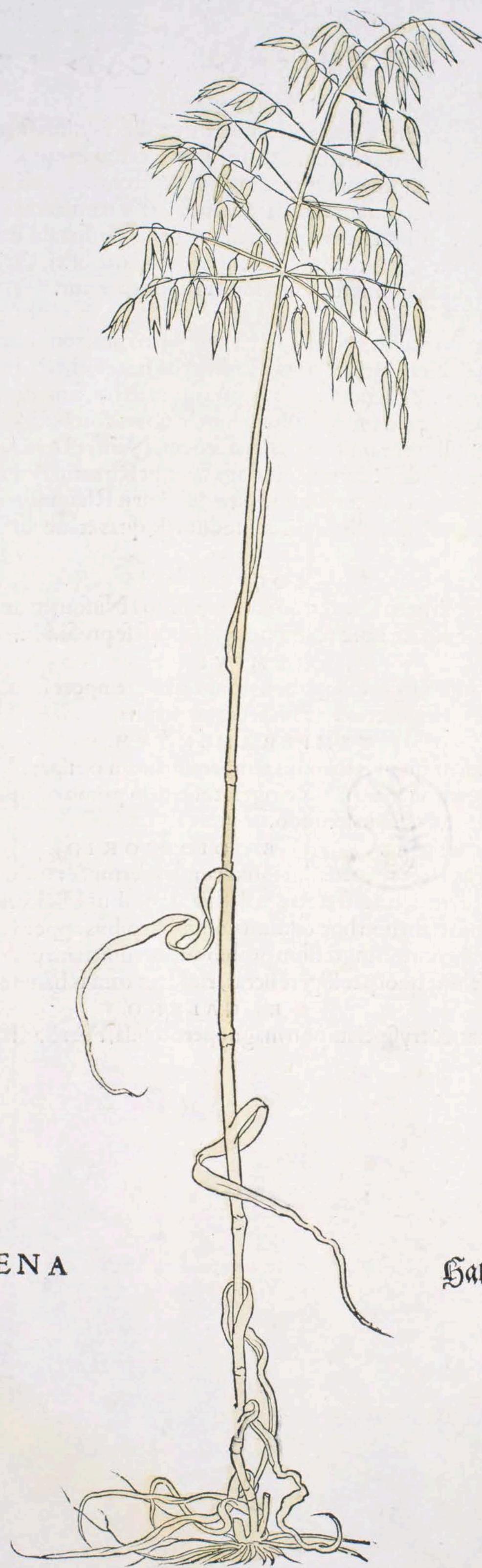
Auena ut medicamentum similem hordeo uim obtinet. Nam illitum desiccat, & digerit mediocriter, & sine morsu. Non nihil etiam ad strictionis obtinet, ut uen tris profluvia iuuet.

EX PLINIO.

D Semen utile ad cataplasma atque hordeum & similia. Prodest tussientibus succus. Auenæ farina in aceto tollit næuos.

DE VVA

185

AVENA

Gabern.

Q 3

NOMINA.

VETERIBVS ne Græcis & Latinis frutex ille cognitus fuerit, me ignorare adhuc ingenuè fateor. Quare cum nomen aliud quo hunc appellaremus in promptu non esset, uulgarē & qua omnes hodie herbarij utuntur nomenclaturam usurpare uoluimus. Vuam autem crispam fruticem hunc dixerunt ab intortis fereq; in circulum uersis (crispa alij uocant) folijs, & acinis quos producit. Quo etiam respicientes Germani nostri, Krusbeer / oder Krüselbeer uocant. Latinius forte uua intorta nuncuparetur.

FORMA.

Frutex est ramulis multis, aculeatus, rectoq; spinarū mucrone horridus, folijs in tortis ac circinatæ rotunditatis, Apij modo dissectis, flore ex herbido purpurascente, acinis candicantib. & splendescens, primum acerbis, à maturitate dulcibus. Ex ijs abunde constare putamus, fruticem hunc cuius picturā exhibemus, non esse primam, ut nonnulli arbitrantur, Rhamni speciem. Nam et si cætera respondeant, tamen folia quæ rotunda & minimè oblonga sunt, ut Rhamni, repugnare manifeste uidentur. Posset tamen citra aliquod uitæ discriminem Rhamni generibus annumerari, quod scilicet uiribus illi similis admodum sit, quas etiam illi suo loco adscribemus.

LOCUS.

In frutetis & sepibus nascitur, non tamen passim. Nusquam autem copiosius quam Tubingæ luxuriat, ubi circa omnes ferè sepe se profundit.

TEMPVS.

Veris statim initio frutex ille pubet, primum hoc tempore folia, dein flores, ac non diu post acinos seu baccas acerbitate gratas profert.

TEMPERAMENTUM.

Hauddubie idem quod Rhamnus temperamentum obtinet. Ut enim hic adstringit & refrigerat, sic etiam illa. Refrigerat autem in primo completo, aut secundo incipiente, desiccatur uero in secundo.

VIRSES. E DIOSCORIDE.

Folia ignibus sacris & herpetis illita auxiliantur. Fertur & ramos eius foribus & fenestris appositos ueneficiorū arcere maleficia. E quibus Dioscoridis uerbis satis liquet, Vuam intortam non hoc tantum nomine sepibus apponi ut easdem muniat, atque adeò alienorum ingressum prohibeat, uerum etiam ut ueneficia ab hostiis propulset. Vt hinc quoq; colligere liceat, eiusdem cum Rhamno esse facultatis.

EGALENO.

Herpetes sanat, & erysipelata non magnopere calida. Porrò ad hæc teneris utendum est folijs.

DE BALSAMIS.

NOMINA.

VO nomine ueteribus tum Græcis cum Latinis appellatae sint hæ plan-
te, me ignorare ingenuè fateor. Puto autem illis planè fuisse incognitas,
quod de ijs ne uerbum quidem apud eosdem scriptum inueniatur. Ho-
die Balsamines nomine uocant. Causam indicabimus paulò pòst. Ger-
mani ad latinam nomendationem alludentes, Balsam̄ traut/haud(arbitror)ine-
ptè appellabunt.

GENERA.

Prima Balsamine.

Hierosolymitanum pomum.

Mirabile pomū.

Charantia.

Altera Balsamine.

Balsaminum.

Duo Balsamines genera damus. Primam, quam nos certioris discriminis gratia
marem fecimus, Ligures Padani Balsaminā uocat, Hierosolymitanū pomum He-
truria, Mirabile Gallia, uulcus Italorum Charantiam, quoniā septi modo in hor-
tis fenestrisq; per cancellos opere topiario facile digeratur. Alteram, quam foeminā
nominauimus, Itali neutro genere Balsaminū appellat, priori quidem quod ad fru-
ctum attinet similis, nisi quod minor est, in alijs dissimilis: necq; enim folijs, neque
etiam floribus respondet. Vtracq; planta uisu pulcherrima est, ut hoc saltem nomi-
ne pingi meruerint. Etsi præstet etiam harum habere picturas, ut de ijs plura inue-
stigandi posteris occasio aliqua sit.

FORMA.

Prima. Prima tenuibus prælongisq; flagellis ultro citroq; reptantib, euagatur, folijs Vi-
tis albæ seu Bryoniæ, articulatioribus, exilibus pampinis ex alarum sinu prodeun-
tibus, quibus illigantes sese cancellatim uiciniis implicant pergulis: flore cucumeris
ex albo in luteum languescēte, turbinato utrinq; fructu, carnosæ cute, & per uersus
uerrucosa, ac rigidioribus bullis intumescēte, cucumeris sylvestris pusilli similitudi-
ne, puniceus maturo color, cartilago intus punicea uel lutea, sanguineusq; succus.
Alterius. Pomum maturitate dissilit, inanitasq; confracto patet, semina intus pomif formam
referentia continens. Altera caulem habet crassissimū, Portulacæ assimilem, in her-
baceo colore rufescēte, folia Salicis, in ambitu incisis, flores magnos, purpureos,
instar Consolidæ hodie regalis uocatæ herbæ caudatos, fructum priori non dissi-
milem, primo herbaceū, dein pallidum luteūm, pilosum, qui maturitate dissilit,
inanitasq; confracto apparet, semina intus aliquot lenticulæ ferè figura continentē.

LOCVS.

Non nisi satæ in Germania proueniunt, Sed iam in multorum hortis plantatae
nascentur.

TEMPS.

Floribus & fructibus prægnantes sunt Augusto & Septembri mensibus.

TEMPERAMENTVM.

Idem quod Telephium temperamentū, potissimum alteram, obtinere arbitror.
Quare in secundo ordine intenso, aut certe principio tertij exiccare, nec insigniter
calefacere, primo nimirum ordine, est uerisimile.

VIRSES.

Balsamine uox unde nata. Ex primi generis Balsamines seminibus oleum exprimitur, ad uulnera, quod in
Corollario suo annotauit doctissimus Hermolaus, præcipuum. Nonnulli pomum
oleo prius imbutum aliquot dies insolant, deinde uel fimo, uel terra tantisper ob-
ruunt, dum prorsus intabuerit, sic Balsami uires glutinantis uulneribus adsciscere
pollicentur, inde tractum Balsaminæ uocabulum. Quid multa? in uulneribus sa-
nandis Telephio non inferiores esse coniicio, hincq; Balsaminas appellatas. Nos ta-
men de ijs peculiarem experientiam nullam habemus. Poterunt itaque alij, si
lubet, earundem uirium facere periculum.

DE GLYCYN-

BALSAMINE
ALTERA.

Balsamkraut weible.

DE GLYCYRRHIZA CAP. LXX.

191

NOMINA.

ΔΥΚΥΡΡΙΖΑ Græcis, Dulcis radix Latinis, Liquiritia officinis, Germanis Sūsholz dicitur. Nomen tum apud Græcos, tum etiā Latinos à dulcedine, qua radix eius prædicta est, inuenisse notius est, quām ut dici debeat. Theophrastus nono de plantarū historia libro, Scythicam nominauit radicem, quod in Scythia circa Mæotim paludem plurimum proueniat. Sunt etiam qui ἀδιψοφ uocent, quod sitim retenta in ore arceat.

FORMA.

Brevis frutex est, ramos binūm cubitorum altitudine spargens, in quibus folia densa, Lentisco similia, pinguis, tactuē glutinosa. Florem fert Hyacintho similem. Fructum pilularum Platani magnitudine, asperiore tamē, siliquas Lentis modo rubescentes, brevesq; habentē. Radices illi sunt longae, colore buxeæ ut Gentianæ, subacerbæ, sed dulces, quæ Licij modo in succum coguntur & densantur. Hæc deliniatio ita Liquiritiæ hodie uocatae quadrat, ut nulla penitus sit nota quæ in illa non reperiatur. Fruticosa enim est, ramos bicubitales emittens, folijs lentiscinis, densis, pinguis, tactuē sequacilento glutinosis. Flore Hyacinthi, fructu pilularū Platani crassamento, sed asperiore, siliquas Lentis figura, & breues habente. Radicibus prælongis, buxeo colore, & dulcibus.

LOCVS.

Plurima & optima in Cappadocia ac Ponto nascit. Multa præterea nec ignaua aliquot Germaniæ nostræ locis, Pabenbergenſi præsertim agro, **IOACHIMI** nostri Camera rij, uiri doctissimi, patria, producitur. Et hodie nusquam ferè nō seritur in hortis. His quæ semel comprehendenter, tam pertinaci fertilitate cohæret, ut uix unquam possit radicitus extirpari, tam restibili foecunditate regerminat.

Pabenbergenſis
ager Glycyrrhiza
za foecundus.
Ioach. Camerae
rius.

TEMPS.

Carpitur Septembre mense, quando semine prægnans est, aut Vergiliarum occasu. Flores suos Julio mense profert.

TEMPERAMENTVM.

Natura eius nostræ temperaturæ familiaris est: nam tale monstratum est esse id quod dulce est. Sed quum adstricō quædam adiuncta sit, uniuersum eius temperamentum quantum ex caliditate & adstrictione est, tepidē potissimum caliditatis fuerit, quam proximè ad symmetrum temperatūm accedens. Porrò quum etiam dulcis sit, humida quoq; sit oportet.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Succus radicis ad arteriæ exasperationes utilis est, oportet autem ut linguæ subditus eliquescat. Ardori stomachi, & ad iecinoris thoracisq; uitia prodest. Vesicæ scabiem, & renum uitia cum passo potus emendat. Idem eliquatus sitim restinguat. Vulneribus prodest circunlitus. Cōmanducatus stomacho succurrit. Radicum recentium decoctum ad eadem conuenit. Radix uero sicca in puluerem trita, pterygijs commodissime inspargitur.

EX GALENO.

Huius fruticis radicum succus in primis utilis est, similiter ut eius radices dulcis, simulq; modicè adstringens. Proinde asperitates lenire potest, nō solum in arteria, uerum etiam scabra uesica, idq; temperaturæ mediocritate. Quoniam autem temperie quoque humidum est quod modicè dulce est, iure sanè sitim arcens medicamentum est, nimirum modicè humidum, simul & natura humana frigidius. Refert Dioscorides, radicem siccā ad leuorem redactam, pterygiorum illitu idoneum esse remedium.

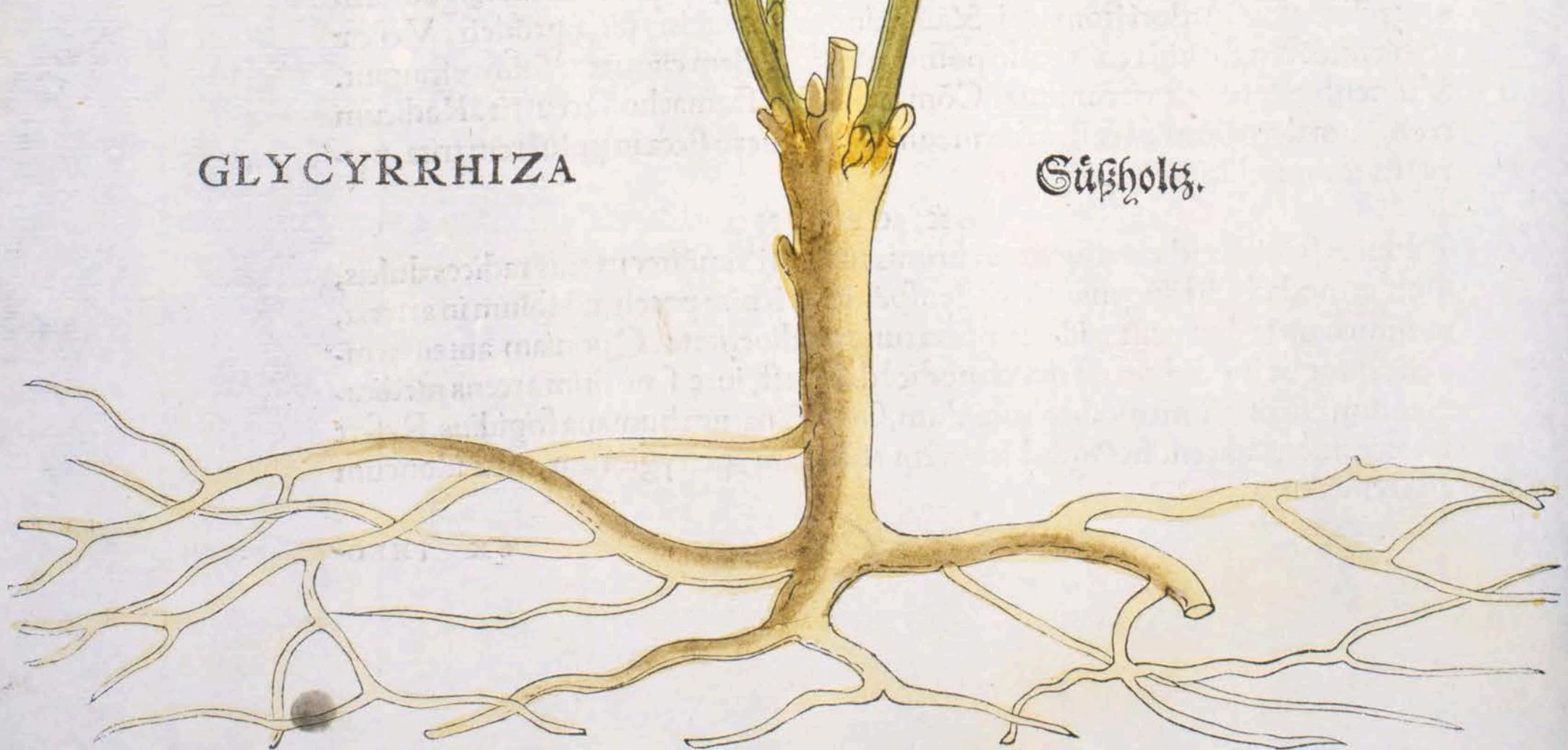
EX THEO-

192

GLYCYRRHIZA

Süßholz.

A

EX THEOPHRASTO.

Dulcis & Scythica radix utilis ad suspiria, & tussim sicciam, atq; in totum thoracis laborantis medicamento cōmoda redditur. Quin & ex melle ulceribus mederi potest. Sitim quoq; extinguit, si teneatur in ore. Qua de causa tum ea, tum Hippoce, Scytha decem & duodecim dies degere, & uitam prorogare affirmant.

EX PLINIO.

Radicis usus in subditis decocta ad tertias, cetero ad mellis crassitudinē, aliquando & tusa. E quo genere & uulnerib. imponitur, & faucium uitij omnibus. Item uoci utilissimo succo, sic ut spissatus est linguae subdito: item thoraci & iecinori. In ore habentes sitim non sentiunt: ob id quidam Adipson appellauerunt eam, & hydropicis dedere ne sitirent. Non parum auxiliū confert ijs qui perpetua siti excruciantur: ideo cōmanducata & stomatice est, & ulceribus oris inspergitur, s̄epe & pterygijs. Sanat uesicæ scabiem, renum dolores, condylomata, ulcera genitalium. Dedere eam quidam potui in quartanis, drachmarum duarum pondere, & pipe re, hemina aquæ. Cōmanducata sanguinem fistit ex uulnere. Sunt qui & calculos ea pelli tradiderunt.

Adipson.

DE GALEOPSIDI CAP. LXXI.

NOMINA.

ΑΛΗΟΥΙΣ, ἡ γαλεόσθλη græcè: Galeopsis, Vrtica labeo latine, uulgo & officinis Scrophularia maior, Ficaria, Millemoria & Castrangula dicitur. Germanicè Krauwurz, Sauwurz, groß seigwargentraut.

Scrophularia
maior.

Appositè autem Galeopsis appellatur, nomine ex græco & latino com posito, quod eius flores prorsus galeæ aspectum referant. Aut si græca cum latini componi haud possunt, γαλιούις cum « & non », ut habent multa exemplaria, scribendum erit, ut idem ualeat ac mustelæ aspectum referens: flores enim nō dissimiles esse capiti illius animalis uidentur. Et ita legendum esse Plinius etiam testatur, qui Galeopsin hanc nominat herbam. Scrophulariam autem à curandis strumis, quas scrophulas uocant recentiores, dixerunt.

FORMA.

Totus cum suo caule & folijs frutex Vrticæ similis est, læuiora tamen habet folia, & cum teruntur grauiter odorata. Flores illi tenues, & purpurascentes. Huius delinationis notæ in uniuersum omnes, nulla prorsus reclamante, herbæ quam uulgas Scrophulariam maiorem nominat, conueniunt. Frutex enim est qui ad humani corporis ferè longitudinem interdum assurgit, foliaq; Vrticæ habet, sed læuiora, & quæ trita grauem fundunt odorem. Flores tenues, atque purpurascentes. Respondet etiam locus natalis, ut ex sequentibus patebit. Esse autem ueterum Galeopsin uulgi Scrophulariam maiorem, præter ea quæ iam diximus, manuscriptus quoque codex euidenter ostendit, in quo pictura ita Scrophulariam refert, ut nem o sit qui eam non agnoscat. Huc accedit quod in descriptione, quam ex Dioscoride desumpsit, apertè testatur Scrophulariam maiorem alio nomine dictam esse Galeopsin & Galeobolon. Neque facultates discrepant, sed utrarunque similes sunt, adeò ut hauddubie ueterum Galiiopsis, recentiorum herbariorum sit Scrophula ria maior.

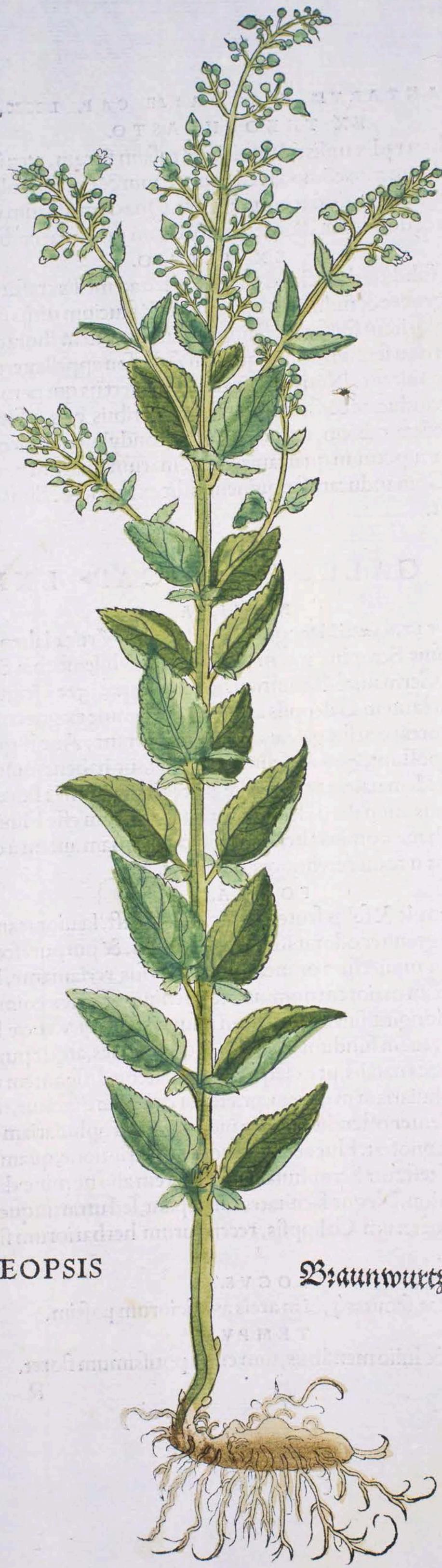
LOCVS.

Nascitur circa sepes, semitasq; & in areis ædificiorum passim.

TEMPS.

Colligitur Iunio & Julio mensibus, tum enim potissimum floret.

R TEMPE-

GALEOPSIS

Braunwurtz.

A

TEMPERAMENTVM.

Desiccat, extenuat, & discutit, adeoꝝ partium est tenuum, id quod amaritudo quam in gustu præ se fert, satis indicat.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Folia, succus, caulis & semen, duritias, carcinomata, strumas, parotidas & panos disiuncti. Oportet autem bis die cum aceto tepidum cataplasma imponere. Fouentur & decocto eius utiliter. Ad nomas, gangrenas, & putrescentia cum sale illita profundunt.

EX PAVLO.

Galeopsis, quam alij Galeobdolon appellant, urticæ similis herba est, maiorem tamen lauorem habet, & odorem grauem. Scirrhosos tumores dissipat & emollit. Item ad nomas cataplasmatis modo illita confert.

EX PLINIO.

Galeopsis folia caulescunt, duritias & carcinomata sanant ex aceto trita & imposta. Item strumas, panos & parotidas disiuncti. Ex usu est & decocto succo fouere. Putrescentia quoque & gangrenas sanat.

APPENDIX.

Recentiores etiam Scrophulariæ tribuunt facultatem sanandi ulcera putrescentia, & mariscas. Succum eius mederi deformitati faciei iam ferè elephantice tradunt, ut inde satis constet à Galeopsi non diuersam esse. Semen in expellendis & enecandis lumbricis esse efficax disiuncti, id quod ab eius amaritudine non abhorret,

DE GALLIO ▶ CAP. LXXII ▶

B

NOMINA.

 ΑΛΛΙΟΝ, ἄγαλλος, ἄγαλλον Græcis, Gallion Latinis. Officinis, ut multæ aliae optimæ herbæ, neglecta & incognita est. Germanis Unser lieben fräwen weg/oder wal/oder betstro dicitur. Nomen inuenit ex eo quod uim coagulandi, ac spissandi lactis habeat.

Gallion unde
dictum.

FORMA.

Ramulos rectos, & folia Aparinæ simillima habet. Florem in summo luteum, tenuem, frequentem, ualde odoratum.

LOCVS.

Nascitur in aruis & humidis palustribus locis.

TEMPS.

Iunio & Julio potissimum mensibus floret.

TEMPERAMENTVM.

Gallium siccum est & subacre.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Flos eius ambustis illinitur, & sanguinis profluvia cohabet. Idem cerato rosaceo miscetur, insolaturꝝ donec albescat, & sic laetitudines recreat. Radix uenerem stimulat.

EX GALENO.

Gallium inde adeò nomen sortitum est suum, quod lac coagulet. Facultatem obtinet exicatoriam & subacrem. Flos eius sanguinis profluuijs competere uidetur, & ambustis mederi. Est autem boni odoris, & coloris lutei.

R 2 DE GLE-

196

A

NOMINA.

ΛΗΧΩΝ, ή βλήχωρ Grècè, Pulegium Latinè uocatur. Officinæ latinum nomen retinent. Germanicè Poley. Blechona autem appellarūt, quod *Blechon.* gustatum à pecore cum floret, balatum concit. Id quod Plinio lib. xx. cap. xiiij. autore, de sylvestri uerò dicitur. Pulegiū uerò, quod eius flos recens incensus pulices interficiat.

GENERA.

Plinius & Apuleius duo Pulegij faciunt genera, alterum foeminam, alterum *ma-*
rem; nec alia ratione differre scribunt, nisi quod mas candidum, foemina uerò pur-
pureum florem habeat. Dioscorides Pulegium masculum, quod satium *Satiuum Pule-*
mine in Dictamni descriptione uocat, duntaxat depingit. Sylvestre autem secun-
dam Calaminthæ speciem facit, quam Latini propriè Nepetam nominant, ut suo *Sylvestre.*
loco dicemus.

FORMA.

Pulegium mas seu satium, cuius hic picturā damus, fruticosum assurgit, & ad cubiti altitudinem increscit, maximè si sit quo sustentetur: folijs Sampsynchi, surculis hirsutis, rubicantibus, & per interualla purpureo flore orbiculatim coronatis.

LOCVS.

Prouenit locis cultis & aquosis; semelq; satum diutina durat ætate.

TEMPVS.

Carpitur dum floribus prægnans est, id quod Iulio & Augusto mensib. accidit.

TEMPERAMENTUM.

Pulegium quum acre & subamarum sit, ualde tum excalefacit, tum extenuat,
ideoq; in tertio ordine calidum & siccum esse statuunt.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Extenuat, calefacit, & cōcoquit. Potum menses, secundas, & fecetus trahit. Cum melle & aloë potum, ea quæ circa pulmonem sunt, educit, & conuulsis auxiliatur. Nauseas stomachiq; morsus cum posca potum lenit. Atram bilem per aluum educit. Cum uino potum uenenatorum morsibus succurrit. Defectos animo cum acetato naribus obiectum recreat. Siccatum & in puluerem tritum crematumq; gingivias firmat. Illitum cum polenta inflammationes omnes mitigat. Podagrīs per se confert usquedum rubescat. cutis. Cum cerato uaros tollit. Lienosis cum sale utiliter illinitur. Decoctum eius prurigines si eo lauantur sedat. Inflationes, duritias, & conuersiones uuluæ in defensionibus iuuat.

EX GALENO.

Pulegium calefacere abunde magnum est testimonium, quod illitum rubrificat, & quod, si quis diutius toleret, exulceret. Extenuare uerò satis indicat, quum humida, crassa & lenta ex thorace & pulmone excreatu facilia faciat, mensesq; moueat.

EX PLINIO.

Magna societas cum Mentha, ad recreandos defectos animo, Pulegio cum surculis suis in ampullas uitreas acetū utrisque deiecit. Qua de causa dignior è Pulegio corona uertiginis quām è rosis, cubiculis nostris pronunciata est. Nam & capitales dolores imposita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tueri contra frigorū astusq; iniuriam, & à siti traditur: neque astuare eos qui duos è Pulegio surculos impositos auribus in sole habeant. Illinitur etiam in dolorib, cum polenta & aceto. Nauseas cum sale & polenta in frigida aqua pota inhibet. Sic & pectoris ac uentris dolorem. Stomachi autem ex aqua item rosiones sistit, & uomitiones cum aceto & polenta. Intestinorum uitia melle decocta & nitro sanat. Vrinam pellit ex uino, &

R 3 si am-

PVLEGIVM

Poleg.

A si amīnæum sit, & calculos, & interiores omnes dolores, ex melle & aceto sedat. Menstrua & secundas, uuluas conuersas corrigit, defunctos partus ejicit. Comitib[us] in aceto cyathi mensura datur. Si aquæ insalubres bibendæ sunt, tritum inspergitur. Salsitudines corporis si cum uino tradatur minuit. Nervorum causa & in contractione, cum sale, aceto & melle confricat opisthotono. Bibitur ad serpentiū ictus decoctum. Ad scorpionum, in uino tritum, maximè quod in siccis nascitur. Ad oris exulcerationes, ad tuſsim efficax habetur. Flos recentis incensus, pulices necat odore. Xenocrates Pulegij ramum lana inuolutum, in tertianis ante accessionem olfactandum dari, aut stragulis subi[ci]i, & ita collocari ægrum, inter remedia tradit.

EX SYMEOONE SETHI.

Pulegium attenuat & calfacit uehementer, quapropter humida & crassa in thorace, & in pulmone humida & glutinosa iuuat, & ut excreentur efficit. Cum uino albo coctum & potum, calidumq[ue] syncerum menses prouocat. Extrinsecus illitum ischiadicis, & alijs partibus frigore affectis auxiliatur.

DE GENTIANA ▶ CAP. LXXIIII ▶

NOMINA.

GENTIANA græcè Gentiana latine appellatur. Nomen apud omnes officinas retinet. Germanicè Engian oder Bitterwurz nominatur. Sic à Gentio Illyriorum rege, qui in bello primus eius uires reperit, dicta est.

Gentiana una de dicta.

FORMA.

B Folia Gentianæ iuxta radicem erumpunt iuglandi aut Plantagini similia, subrubentia: sed quæ à medio caule, præsertim autem cacumine prodeunt, brevioribus incisuris secta sunt. Caulis illi inanis, leuis, digitæ crassitudine, binum cubitorū altitudine, geniculis intersectus, ex maioribus interuallis folia proferens. Flores eius lutei primum calycibus conclusi, postea intumescentes explicantur. Semen in calycibus obtinet latum, leue, glumosum, ad Spondilij semen accedens. Radicem mittit longam, similem Aristolochiæ longæ, crassam, & amaram.

LOCVS.

Nascitur in altissimis montium cacuminibus, umbrosis locis & aquosis. Plurima uero & copiosissima sub Alpinis montibus in Illyrio, & in monte Farrenberg haud procul à Tubinga sito.

TEMPS.

Floret æstate, Iunio potissimum mense, dein Iulio semen producit.

TEMPERAMENTVM.

Amaritudo immensa satis monstrat radicem eius esse calidam & sicciam.

VIRÆS.

EX DIOSCORIDE.

Gentianæ radix calefactoriam & adstringentem vim habet. Venenatorū mortibus succurrit duarum drachmarum pondere cum pipere, ruta & uino pota. Succi drachma, laterum doloribus, ex alto cadentibus, ruptis & cōuulsis opitulatur. Hepaticis, stomachicis pota cum aqua subuenit. Radix collyrij modo subdita foetus ejicit. Vulneraria est, imposta ut lycium, uulneribusq[ue] sinuatim depascentibus, potissimum succus, medetur. Oculis inflammatione laborantibus illinitur. Prometonio collyrijs acribus miscetur succus. Radix alphos abstergit. Contusa radix diebus quinque aqua maceratur, postea in eadem decoquitur, dum aquæ radices superstant emineantur; deinde ubi refixerit aqua linteolo percolatur, iterumq[ue] decoquitur, dum mellis crassitiem contrahat; demum in vase testaceo reconditur.

R 4 EX GALE-

GENTIANA
Engian.